

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)
den 14 maj 1998 *

I mål T-317/94,

Moritz J. Weig GmbH & Co. KG, bolag bildat enligt tysk rätt, Mayen (Tyskland), företrätt av advokaterna Thomas Jestaedt, Karsten Metzloff och Hanns-Christian Salger, Düsseldorf, Hamburg och Frankfurt-am-Main, därefter även av advokaten Verena von Bomhard, Hamburg, delgivningsadress: advokatbyrån Philippe Dupont, 8—10, rue Mathias Hardt, Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Bernd Langeheine och Richard Lyal, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, biträdda av advokaten Dirk Schroeder, Köln, delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: tyska.

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden B. Vesterdorf samt domarna C. P. Briët, P. Lindh, A. Potocki och J. D. Cooke,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Palacio González,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997,

följande

Dom

Bakgrund

- 1 Föreliggande mål gäller kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1), ändrat före offentliggörandet genom kommissionens beslut av

den 26 juli 1994 (C(94) 2135 slutlig, nedan kallat beslutet). Genom beslutet bötfälldes 19 tillverkare och leverantörer av kartong inom gemenskapen för att ha överträtt artikel 85.1 i fördraget.

- 2 Den produkt som beslutet gällde är kartong. I beslutet nämns tre slags kartongkvaliteter, "GC", "GD" och "SBS".
- 3 Kartongkvaliteten GD (nedan kallad GD-kartong) är en kartong med grå insida (returfiber) som normalt används till förpackningar för andra varor än livsmedel.
- 4 Kartongkvaliteten GC (nedan kallad GC-kartong) är en kartong med vitt ytskikt som normalt används till livsmedelsförpackningar. GC-kartongen är av högre kvalitet än GD-kartongen. Under den period som beslutet gäller fanns det allmänt en prisskillnad mellan dessa två produkter på omkring 30 procent. I mindre utsträckning används GC-kartong av högre kvalitet även för grafiska ändamål.
- 5 SBS är en förkortning för helt vit kartong (nedan kallad SBS-kartong). Priset för denna kartongkvalitet ligger omkring 20 procent högre än priset för GC-kartong. Denna kartong används till förpackningar för livsmedel, kosmetika, läkemedel och cigaretter men är i huvudsak ämnad för grafiska ändamål.
- 6 Genom skrivelse av den 22 november 1990 inkom British Printing Industries Federation, en branschorganisation som företräder majoriteten av tillverkarna av tryckta förpackningar i Förenade kungariket (nedan kallad BPIF), med ett

- informellt klagomål till kommissionen. BPIF gjorde gällande att de kartongtillverkare som levererade till Förenade kungariket hade företagit ett antal samtidiga och enhetliga prishöjningar och begärde att kommissionen skulle undersöka om det eventuellt förelåg en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler. För att försäkra sig om att detta initiativ offentliggjordes publicerade BPIF ett pressmeddelande. Innehållet i detta meddelande återgavs i branschtidningar under december 1990.
- 7 Den 12 december 1990 inkom även Fédération française du cartonnage med ett informellt klagomål till kommissionen, i vilket den redogjorde för sin uppfattning om den franska kartongmarknaden i ordalag som liknade dem BPIF använt i sitt klagomål.
- 8 Den 23 och 24 april 1991 genomförde kommissionens tjänstemän i enlighet med artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204, svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8, nedan kallad förordning nr 17) utan förvarning samtidiga undersökningar vid ett flertal företag och branschorganisationer inom kartongbranschen.
- 9 Efter dessa undersökningar begärde kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17 upplysningar och handlingar av samtliga mottagare av beslutet.
- 10 De uppgifter som framkom av dessa undersökningar och av begäran om upplysningar och handlingar föranledde kommissionen att dra den slutsatsen att de berörda företagen från halvårsskiftet 1986 till april 1991 (i flertalet fall) hade deltagit i åtminstone en överträdelse av artikel 85.1 fördraget.

- 11 Kommissionen beslutade följaktligen att inleda ett förfarande för tillämpning av sistnämnda bestämmelse. Genom skrivelse av den 21 december 1992 sände kommissionen ett meddelande om anmärkningar till vart och ett av de berörda företagen. Samtliga dessa företag besvarade meddelandet skriftligen. Nio företag begärde att få yttra sig muntligen. Förhöret med dem ägde rum den 7—9 juni 1993.
- 12 Efter det att förfarandet hade avslutats fattade kommissionen beslutet, som innehåller följande bestämmelser:

”Artikel 1

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (som är verksamt under namnet BPB de Eendracht NV), NV Koninklijke KNP BT NV (tidigare Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (tidigare Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (tidigare Tampella Española SA) och Moritz J. Weig GmbH & Co KG har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta,

— vad beträffar Buchmann och Rena från omkring mars 1988 till i vart fall slutet av år 1990,

— vad beträffar Enso Española i vart fall från mars 1988 till i vart fall slutet av april 1991,

— vad beträffar Gruber & Weber från i vart fall år 1988 till slutet av år 1990,

— vad beträffar övriga fall från halvårsskiftet 1986 till i vart fall april år 1991,

i ett avtal och ett samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom Europeiska gemenskapen

— samlades regelbundet till hemliga och institutionaliserade möten i syfte att diskutera och enas om en gemensam konkurrensbegränsande branschplan,

— enades om regelbundna prishöjningar för varje produktkvalitet i de olika nationella valutorna,

— planlade och genomförde samtidiga och enhetliga prishöjningar inom hela Europeiska gemenskapen,

— enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar,

— allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna,

— utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder.

...

Artikel 3

Nedanstående företag åläggs följande böter för de överträdelser som har konstaterats i artikel 1:

...

xix) Moritz J. Weig GmbH & Co KG, böter på 3 000 000 ecu

..."

- 13 Enligt beslutet begicks överträdelsen inom ramen för ett organ kallat "Product Group Paperboard" (nedan kallat PG Paperboard) som var sammansatt av ett flertal grupper eller kommittéer.
- 14 Vid halvårsskiftet 1986 tillfördes "Presidents Working Group" (nedan kallad PWG) till detta organ, i vilken företrädare på hög nivå från de största kartongleverantörerna i gemenskapen (omkring åtta företag) ingick.
- 15 PWG:s verksamhet bestod bland annat i diskussioner om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser och kapacitet. I synnerhet fattades allmänna beslut om tidsplan för och nivån på de prishöjningar som tillverkarna skulle genomföra.

- 16 PWG rapporterade till "President Conference" (nedan kallad PC), i vilken nästan samtliga verkställande direktörer för de berörda företagen (mer eller mindre regelbundet) deltog. PC sammanträdde två gånger per år under den aktuella perioden.

- 17 Vid slutet av år 1987 bildades "Joint Marketing Committee" (nedan kallad JMC). Dess huvudsakliga uppgift var dels att besluta om och, i förekommande fall, hur prishöjningar skulle kunna genomföras, dels att ange hur de prisinitiativ som tagits av PWG skulle kunna genomföras i varje land och i förhållande till de viktigaste kunderna för att åstadkomma ett system med likvärdiga priser inom Europa.

- 18 Slutligen diskuterade den ekonomiska kommittén (nedan kallad COE) bland annat prisvariationerna på de nationella marknaderna och orderstocken samt rapporterade sina slutsatser till JMC eller, fram till slutet av år 1987, till Marketing Committee som var JMC:s föregångare. COE bestod av försäljningsdirektörer från flertalet av de berörda företagen och sammanträdde vid flera tillfällen varje år.

- 19 Det framgår vidare av beslutet att kommissionen ansåg att PG Paperboards verksamhet främjades av ett informationsutbyte som möjliggjordes genom förvaltningsbolaget Fides med säte i Zürich (Schweiz). Enligt beslutet lämnade flertalet av medlemmarna av PG Paperboard regelbundna rapporter till Fides om order, produktion, försäljning och kapacitetsutnyttjande. Dessa rapporter bearbetades inom ramen för Fides-systemet, och de sammanställda uppgifterna översändes till deltagarna.

- 20 Vad gäller Moritz J. Weig GmbH & Co. KG (nedan kallat Weig) har kommissionen fastslagit att Weig deltog i PC:s möten under den period som avses i beslutet samt i JMC:s och PWG:s möten från och med år 1988.

Förfarande

- 21 Sökanden har väckt föreliggande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 9 oktober 1994.

- 22 Sexton av de andra arton företag som anses ansvariga för överträdelsen har också väckt talan mot beslutet (mål T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94).

- 23 Sökanden i mål T-301/94, Laakmann Karton GmbH, återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 10 juni 1996, och målet avskrevs genom beslut av den 18 juli 1996 i mål T-301/94, Laakmann Karton mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).

- 24 Fyra finska företag, som är medlemmar av branschorganisationen Finnboard och som i denna egenskap anses solidariskt ansvariga för betalningen av de böter som ålagts Finnboard, har också väckt talan mot beslutet (förenade målen T-339/94, T-340/94, T-341/94 och T-342/94).

- 25 Slutligen väcktes talan av sammanslutningen CEPI-Cartonboard, till vilken beslutet inte var riktat, som återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 8 januari 1997, och målet avskrevs genom beslut av den 6 mars 1997 i mål T-312/94, CEPI-Cartonboard mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).

- 26 Förstainstansrätten kallade parterna i en skrivelse av den 5 februari 1997 till ett informellt möte, bland annat för att höra deras uppfattning om en eventuell

förening av målen T-295/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94 vad gäller det muntliga förfarandet. Vid detta möte, som ägde rum den 29 april 1997, godtog parterna en sådan förening.

- 27 Ordföranden för förstainstansrättens tredje avdelning i utökad sammansättning beslutade den 4 juni 1997 att förena de ovannämnda målen vad gäller det muntliga förfarandet på grund av sambandet dem emellan i enlighet med artikel 50 i rättegångsreglerna och biföll den begäran om konfidentiell behandling som sökanden inkommit med i mål T-334/94.
- 28 Genom beslut av den 20 juni 1997 bifölls en begäran från sökanden i målet T-337/94 om konfidentiell behandling av en handling som inlämnats som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten.
- 29 Förstainstansrätten (tredje avdelningen i utökad sammansättning) beslutade på grundval av referentens rapport att inleda det muntliga förfarandet och vidtog åtgärder för processledning genom att anmoda parterna att besvara vissa skriftliga frågor samt att inkomma med vissa handlingar. Parterna rättade sig efter denna anmodan.
- 30 Parterna i målen som nämns i punkt 26 ovan utvecklade sin talan och besvarade förstainstansrättens frågor vid sammanträdet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997.

Parternas yrkanden

31 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

- helt eller delvis ogiltigförklara beslutet,
- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna, inbegripet kostnaderna för upprättande av en bankgaranti,

eller i andra hand,

- nedsätta sökandens böter,
- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna, inbegripet sökandens kostnader för upprättande av en bankgaranti motsvarande det belopp böterna har nedsatts med.

32 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

- ogilla talan,
- förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Yrkandet att artikel 1 i beslutet helt eller delvis skall ogiltigförklaras

Huruvida sökanden var delaktig i åtgärder i syfte att kontrollerna volymerna

Parternas argument

- 33 Denna grund kan delas in i två delgrunder.
- 34 Sökanden har under den första delgrunden erinrat om att företagen enligt artikel 1 i beslutet "enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar" och att de "allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden ...".
- 35 Eftersom sökanden endast deltog sporadiskt i PG Paperboards möten, kände den inte till att det förekom övergripande överenskommelser eller övergripande samordning av sådan karaktär. Under PC: s, PWG:s och JMC:s möten vid vilka sökanden var företrädd fördes endast väldigt allmänna diskussioner om bibehållande av volymerna för vissa nationella tillverkningskoncerner och om tidpunkter för driftstopp.
- 36 Under PWG:s möten vid vilka sökanden var företrädd diskuterades försäljningsvolymerna avseende de företag som var etablerade på den europeiska marknaden. Statistiken över försäljningsvolymerna för de olika ländernas koncerner jämfördes med statistiken från de föregående mötena. Dessa uppgifter redovisades för att inte

de olika nationella koncernerna skulle höja sina andelar på den europeiska marknaden.

- 37 Under JMC:s möten vid vilka sökanden var företräd diskuterades driftstopp vid några tillfällen. Emellertid förklarade sökandens företrädare med jämna mellanrum från och med år 1990 att den inte hade mandat att uttala sig om sitt företags politik i fråga om volymer. På grund av den rådande marknadssituationen var det för övrigt i sökandens fall inte befogat att införa driftstopp under den period som avses i beslutet.
- 38 Sökanden har erinrat om att kommissionens påståenden om den föregivna regleringen av volymerna stöds av tre bevisuppgifter, nämligen Storas svar av den 14 februari 1992 på begäran om upplysningar enligt artikel 11 i förordning nr 17 (bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar), den konfidentiella skrivelse som försäljningsdirektören på FS-karton (Mayr-Melnhof-koncernen) upprättade den 28 december 1988 (bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar) och den anteckning som Renas generaldirektör gjorde angående ett särskilt möte inom Nordic Paper Institute (nedan kallat NPI) den 3 oktober 1988 (bilaga 102 till meddelandet om anmärkningar).
- 39 Enligt sökanden skulle kommissionen inte ha använt Storas vittnesmål som central bevisning.
- 40 Bilagorna 73 och 102 till meddelandet om anmärkningar hänvisar inte på något sätt begreppet politik inriktad på "pris framför kvantitet" som Stora har använt i sitt svar till kommissionen. De innehåller endast önskemål och idéer av allmän karaktär och det kan inte anses framgå av dessa att åtgärder för reglering av produktionen hade överenskommits och i än mindre grad att de vidtagits.

- 41 Sökanden har under den andra delgrunden gjort gällande att det framgår av sökandens produktionsuppgifter att den inte deltog i någon form av volymreglering. Sökanden har lämnat en detaljerad redogörelse för sin försäljningsutveckling och har påpekat att denna mer än fördubblades på hela gemenskapsmarknaden mellan åren 1986 och 1991 medan kartongförsäljningen ökade med knappt 20 procent. På den geografiska marknad som är viktigast för sökanden, den tyska marknaden, ökade försäljningsvolymerna i ännu större omfattning.
- 42 Slutligen har sökanden aldrig uppgett för de övriga deltagarna i JMC:s möten att den hade för avsikt att införa driftstopp för att reducera kvantiteterna. Driftstoppen i slutet av år 1990 och i början av år 1991, som omtalas i en anteckning som gjorts av FS-kartons försäljningsdirektör, berodde på julleligheter.
- 43 Kommissionen har betonat att det inte finns någon motsägelse mellan dess bedömning och sökandens uttalanden om att diskussionerna inom PWG och JMC om att bibehålla volymerna och om driftstopp endast var allmänna trots att frågan om bibehållande av volymerna för vissa nationella tillverkningskoncerner och frågan om driftstopp togs upp (punkterna 36 och 37 ovan). Nämnade diskussioner rörde uppenbarligen begränsningar av olika tillverkares försäljningsvolym, det vill säga noga angivna problem.
- 44 Även om redan sådana uppgifter enligt kommissionen bekräftar att frågorna om bibehållande av volymer och om driftstopp togs upp vid PG Paperboards möten, framgår det även av den bevisning som kommissionen kom över att mötena inte bara handlade om att allmänt utbyta idéer, utan även att deltagarna under dessa möten ingick bindande avtal om bibehållande av bestämda produktionsvolym och marknadsandelar.

- 45 Stora har i sin andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar) i detalj redogjort för den politik som avsåg att uppnå en nära nog fullständig jämvikt mellan utbud och efterfrågan, en politik som den har kallat politiken som var inriktad på "pris framför kvantitet". Enligt kommissionen framgår det av beskrivningen av denna politik att den utgjorde en viktig del i det konkurrensbegränsande samarbetet inom PG Paperboard. Deltagarna var eniga om att det var viktigt att bibehålla jämvikt mellan utbud och efterfrågan för att uppnå prisstabilitet. Vidare accepterade tillverkarna, till följd av en minskad efterfrågan år 1990, att införa driftstopp som beräknades på grundval av de årliga kapacitetsrapporterna (punkterna 24 och 25 i förklaringen).
- 46 Storas förklaringar om politiken som var inriktad på "pris framför kvantitet" och som innefattade en reglering av volymer och begränsning av marknadsandelarna stöds av en rad andra bevisuppgifter, bland annat av den konfidentiella skrivelsen från försäljningsdirektören på FS-karton (bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar, s. 3 punkt 1 och s. 5 punkt 5).
- 47 Kommissionen har även hänvisat till samma direktörs anteckning (bilaga 115 till meddelandet om anmärkningar), i vilken det uttryckt i dagar och veckor finns uppgift om flera enskilda tillverkares orderstock, ibland till och med i förhållande till vissa kartongmaskiner. Dessa uppgifter användes, tillsammans med uppgifterna om kapacitet, för att bestämma kapacitetsutnyttjande och i förekommande fall driftstopp.
- 48 Uppgifterna i Storas förklaring bekräftas även av en anteckning med titeln "Highlight" angående COE:s möte den 3 oktober 1989 (bilaga 70 till meddelandet om anmärkningar).
- 49 På grundval av dessa uppgifter skall det enligt kommissionen anses att sökanden deltog i PG Paperboards möten under vilka diskussioner fördes om begränsning av produktionsvolymerna, bibehållande av marknadsandelar och driftstopp.

- 50 Under dessa omständigheter saknar sökandens påståenden under den andra delgrunden angående sitt agerande relevans.

Förstainstansrättens bedömning

— Förekomsten av en samordning som syftade till att frysa marknadsandelarna och en samordning som syftade till att kontrollera utbudet

- 51 Vad beträffar den första delgrunden skall det erinras om att, enligt artikel 1 i beslutet, de företag som avses i denna bestämmelse har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att under referensperioden delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar att kartongleverantörerna inom gemenskapen "enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar" och "allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna".
- 52 Enligt kommissionen inleddes dessa två slag av samverkan, vilka i beslutet sammanförts under rubriken "reglering av kvantiteterna", av deltagarna i PWG:s möten under den aktuella perioden. Det framgår av punkt 37 tredje stycket i övervägandena i beslutet att PWG:s verkliga uppgift, såsom den beskrivits av Stora, "bland annat bestod i 'diskussion om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser samt prishöjningar och kapacitet'".
- 53 Vad beträffar PWG:s betydelse för samverkan i fråga om marknadsandelarna, framgår följande av beslutet (punkt 37 femte stycket, i övervägandena): "I samband

med åtgärderna för prishöjningar diskuterades ingående inom PWG de nationella företagsammanslutningarnas och de enskilda tillverkningskoncernernas marknadsandelar i Västeuropa. Dessa diskussioner resulterade i att deltagarna träffade vissa 'uppgörelser' avseende sina respektive marknadsandelar i syfte att säkerställa att de samordnade prisinitiativen inte omintetgjordes av att utbudet översteg efterfrågan. De stora tillverkningskoncernerna beslutade att de skulle vidmakthålla sina marknadsandelar på en nivå som motsvarade de årliga slutgiltiga försäljnings- och produktionssiffror som sammanställdes och offentliggjordes av Fides i mars påföljande år. Utvecklingen av marknadsandelarna analyserades vid varje tillfälle då PWG möttes på grundval av månadsresultaten från Fides, och i händelse av betydande variationer avkrävdes det förmodat ansvariga företaget förklaringar."

- 54 Enligt punkt 52 i övervägandena syftade "avtalet som träffades inom PWG år 1987 [...] till att 'frysa' de största tillverkarnas andelar av den västeuropeiska marknaden på den aktuella nivån samt till att tillverkarna skulle avstå från att värva nya kunder eller förbättra sin aktuella marknadsställning genom en aggressiv prispolitik".
- 55 I punkt 56 första stycket i övervägandena understryks följande: "Det grundläggande avtalet mellan de största tillverkarna om att vidmakthålla sina respektive marknadsandelar fortsatte att tillämpas under hela den period som omfattas av föreliggande beslut." Enligt punkt 57 "analyserades 'utvecklingen av marknadsandelarna' vid varje möte inom PWG på grundval av preliminär statistik". Slutligen framhålls i punkt 56 sista stycket att "[d]e företag som deltog i diskussionerna om marknadsandelar var medlemmarna av PWG, närmare bestämt: Cascades, Finnboard, KNP (fram till år 1988), [Mayr-Melnhof], MoDo, Sarrió, de två tillverkarna som ingår i Stora-koncernen, CBC och Feldmühle, samt (från och med år 1988) Weig".
- 56 Det finns anledning anse att kommissionen vederbörligen har styrkt förekomsten av en samverkan kring marknadsandelar mellan deltagarna i PWG:s möten.

- 57 Kommissionens analys grundas i huvudsak på Storas förklaringar (bilagorna 39 och 43 till meddelandet om anmärkningar) och bekräftas av bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar.
- 58 I bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar förklarar Stora: "PWG samlades till möten från och med år 1986 i syfte att reglera marknaden. ... Bland andra (lagliga) verksamheter bestod PWG:s uppgift i diskussion om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser samt prishöjningar, efterfrågan och kapacitet. PWG:s roll var bland annat att göra exakta uppskattningar av utbud och efterfrågan på marknaden samt föreslå nödvändiga åtgärder för att reglera denna samt presentera denna uppskattning för President Conference."
- 59 Vad särskilt beträffar samverkan kring marknadsandelar påpekar Stora att "de marknadsandelar som förvärvats av nationella företagssammanslutningar i Europeiska gemenskapen, Efta och andra länder till vilka medlemmarna av PG Paperboard levererades analyserades inom PWG" och PWG "diskuterade möjligheten av att vidmakthålla marknadsandelarna på samma nivå som under föregående år" (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 19). Av meddelandet (samma handling, punkt 6) framgår att "diskussioner om tillverkarnas marknadsandelar i Europa ägde rum även under denna period, eftersom den första referensperioden gällde nivåerna år 1987".
- 60 I sitt svar på en begäran från kommissionen av den 23 december 1991, sänt den 14 februari 1992 (bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar), preciserar Stora vidare att "[ö]verenskommelserna om marknadsandelarnas nivå som ingåtts mellan medlemmarna av PWG gällde Europa i dess helhet. Dessa överenskommelser grundades på sammanlagda årliga sifferuppgifter för föregående år, vilka normalt förelåg i slutgiltig sammanställning från och med mars påföljande år" (punkt 1.1).
- 61 Detta påstående bekräftas i samma handling enligt följande: "... diskussionerna utmynnade i överenskommelser som normalt ingicks i mars varje år mellan

medlemmarna av PWG, och syftade till att medlemmarnas marknadsandelar skulle kunna vidmakthållas på samma nivå som föregående år” (punkt 1.4). Stora påpekar att ”ingen åtgärd vidtogs för att säkerställa att dessa överenskommelser iaktogs” och att deltagarna i PWG:s möten ”var medvetna om att för det fall de vidtog avvikande åtgärder på vissa marknader till vilka andra deltagare levererade, skulle dessa leverantörer göra samma sak på andra marknader” (samma punkt).

- 62 Slutligen förklarar Stora att Weig deltog i diskussionerna om marknadsandelarna (punkt 1.2).
- 63 Storas påståenden om en samverkan kring marknadsandelar får stöd i bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar. Denna handling, som påträffades hos FS-Karton, är en konfidentiell skrivelse av den 28 december 1988 från försäljningschefen för Mayr-Melnhof-koncernen i Tyskland (Katzner), till verkställande direktören för Mayr-Melnhof i Österrike (Gröller), angående marknadsläget.
- 64 Enligt denna skrivelse, som citeras i punkt 53—55 i övervägandena i beslutet, gav det mycket nära samarbetet inom ramen för ”VD-kretsen” (”Präsidentenkreis”), som inrättades år 1987, upphov till såväl ”vinnare” som ”förlorare”. Skrivelsens upphovsman har placerat Mayr-Melnhof bland förlorarna och detta av olika skäl, bland annat följande:
- ”2) Ett avtal har endast kunnat träffas genom att vi påförs ett ’straff’ — man har krävt att vi skall göra ’uppoffringar’ .
- 3) 1987 års marknadsandelar skulle ’frysas’, befintliga kontakter skulle vidmakthållas och ingen ny verksamhet eller kvalitet får tas i bruk genom att tillämpa lockpriser (resultatet kommer att visa sig i januari 1989 — om alla deltagare är lojala).”

- 65 Dessa meningar skall läsas mot bakgrund av skrivelsens mer allmänna innehåll.
- 66 I detta avseende har skrivelsens upphovsman som inledning erinrat om det nära samarbete avseende Europa som bedrevs inom "VD-kretsen". Detta uttryck har tolkats av Mayr-Melnhof så att det avser såväl PWG som PC i mer allmän bemärkelse, det vill säga utan hänvisning till en händelse eller särskilt möte (bilaga 75 till meddelandet om anmärkningar, punkt 2. a). Det saknas anledning att diskutera denna tolkning i detta sammanhang.
- 67 Upphovsmannen har vidare påpekat att detta samarbete har skapat en "prisdisciplin" som gett upphov till såväl "vinnare" som "förlorare".
- 68 Det är således mot bakgrund av den prisdisciplin som beslutats av "VD-kretsen" som uttalandet om att marknadsandelarna skulle frysas på 1987 års nivå skall tolkas.
- 69 Vidare överensstämmer hänvisningen till år 1987 som referensår med Storas andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar; se punkt 58 ovan).
- 70 Det kan slutligen konstateras att sökandens argumentation inte har försvagat de ovannämnda dokumentens bevisvärde, eftersom sökanden endast har påstått att det enbart var fråga om allmänna diskussioner mellan de företag som träffades i PWG. Mot bakgrund av ovan gjorda bedömning är medgivandet av detta faktum ägnat att förstärka kommissionens uppgifter i beslutet.

- 71 Vad gäller PWG:s roll i samverkan kring kontrollen av tillförseln — som karaktäriserades av en undersökning av driftstopp — framgår av beslutet att PWG spelade en avgörande roll för införandet av driftstopp, då det från år 1990 uppkom problem med överkapacitet och sjunkande efterfrågan. ”I början av år 1990 bedömde de största tillverkarna att det var lämpligt att inom ramen för PWG enas om nödvändigheten av driftstopp. De stora tillverkarna medgav att de inte kunde öka efterfrågan genom att sänka priserna, och att priserna skulle komma att sjunka om de behöll full produktionskapacitet. Det var teoretiskt möjligt att på grundval av kapacitetsrapporterna beräkna hur länge driftstoppen skulle pågå för att jämvikt skulle uppnås mellan utbud och efterfrågan” (punkt 70 i övervägandena i beslutet).
- 72 Av beslutet framgår vidare följande: ”PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta. Enligt Stora var det praktiskt svårt att upprätta en koordinerad plan över driftstopp som täckte samtliga tillverkare. Stora har påpekat att detta var skälet till att det endast fanns ett ’informellt system för uppmuntran’” (punkt 71 i övervägandena i beslutet).
- 73 Det finns anledning anse att kommissionen i tillräcklig grad har styrkt förekomsten av en samverkan kring driftstopp mellan deltagarna i PWG:s möten.
- 74 De handlingar som kommissionen har åberopat stöder dess bedömning.
- 75 I sin andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 24) förklarar Stora följande: ”Genom att PWG bestämde sig för en politik inriktad på pris framför kvantitet och gradvis införde ett system för likvärdiga priser från och med år 1988 medgav medlemmarna av PWG samtidigt att det var nödvändigt att driftstoppen respekterades för att dessa priser skulle kunna bibehållas trots sjunkande efterfrågan. Om tillverkarna inte genomförde driftstopp, skulle det bli

omöjligt att bibehålla den överenskomna prisnivån med hänsyn till den stigande överkapaciteten.”

- 76 I följande punkt i sin förklaring tillägger Stora att ”[u]nder åren 1988 och 1989 kunde industrin utnyttja nästan full kapacitet. Andra driftstopp än de normala för reparationer och semestrar blev nödvändiga från och med år 1990. ... Det visade sig senare nödvändigt med driftstopp då orderingången avtog för att vidmakthålla politiken inriktad på pris framför kvantitet. Driftstoppen som tillverkarna skulle respektera (för att säkerställa jämvikten mellan produktion och konsumtion) kunde beräknas på grundval av kapacitetsrapporter. PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta, även om det fanns ett informellt system för uppmuntran ...”.
- 77 Vad beträffar bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar utgör upphovsmannens skäl till varför han ansåg Mayr-Melnhof som ”förlorare” vid tillfället då skrivelsen utarbetades viktiga bevis för förekomsten av en samverkan mellan deltagarna i PWG:s möten kring driftstoppen.
- 78 Upphovsmannen till skrivelsen konstaterar nämligen:
- ”4) Det är på denna punkt som de berörda parternas uppfattning om det eftersträ-
vade målet börjar skilja sig åt.

...

- c) Samtliga försäljningsavdelningar och europeiska agenter har befriats från sina budgetvolymmer och en strikt prispolitik iakttas så gott som utan

undantag (våra medarbetare har ofta inte förstått denna ändrade attityd till marknaden — tidigare har det endast ställts krav på kvantitet, medan nu enbart prisdisciplinen beaktas samt risken för driftstopp).”

- 79 Mayr-Melnhof hävdar (bilaga 75 i meddelandet om anmärkningar) att det ovan återgivna stycket syftar på företagets interna situation. Om emellertid detta utdrag analyseras mot bakgrund av skrivelsens mer allmänna innehåll, kan det tolkas som ett genomförande av en strikt politik inom försäljningsavdelningarna, som lagts fast av ”VD-kretsen”. Skrivelsen skall således tolkas på så sätt att deltagarna i det närmare samarbetet som beslutades år 1987, det vill säga åtminstone deltagarna i PWG:s möten, tveklöst hade tagit ställning till följderna av den fastlagda politiken under förutsättning att den tillämpades strikt.
- 80 Av vad som ovan anförts kan konstateras att kommissionen i tillräcklig grad har bevisat att det förekommit en samverkan kring marknadsandelarna mellan deltagarna i PWG:s möten samt en samverkan kring driftstoppen mellan samma företag. Eftersom det inte har bestritts att sökanden har deltagit i PWG:s möten och då detta företag uttryckligen omnämns i Storas förklaringar, var det riktigt av kommissionen att anse att sökanden deltagit i dessa två fall av samverkan, åtminstone från och med den tidpunkt då sökanden började delta i PWG:s möten, det vill säga från och med år 1988.
- 81 Sökandens kritik mot Storas förklaringar, som avsåg att ifrågasätta bevisvärdet av dessa handlingar, är inte av sådant slag att detta konstaterande försvagas.
- 82 Det står klart att dessa förklaringar härrör från ett av de företag som förmodas ha deltagit i den påstådda överträdelsen och att de innehåller en detaljerad beskrivning av vilken typ av diskussioner som fördes inom PG Paperboards organ, det mål som eftersträvades av de företag som samlats inom ramen för denna grupp samt

dessa företags deltagande i de olika organens möten. Eftersom detta centrala bevis bekräftas av andra handlingar i målet, utgör det ett relevant stöd för kommissionens påståenden.

- 83 Eftersom kommissionen har styrkt förekomsten av de två ifrågavarande fallen av samverkan, är det inte nödvändigt att undersöka den övriga kritik som sökanden riktat mot bilagorna 102 och 115 till meddelandet om anmärkningar.

— Sökandens verkliga agerande

- 84 Enligt den andra delgrunden var sökandens verkliga agerande inte förenligt med kommissionens påståenden om förekomsten av de två bestridda fallen av samverkan. Denna delgrund kan dock inte heller godtas.

- 85 För det första skall förekomsten av en samverkan mellan medlemmarna av PWG kring de två aspekterna av politiken inriktad på "pris framför kvantitet" inte blandas samman med genomförandet av nämnda samverkan. De bevis som kommissionen har förebringat har ett sådant bevisvärde att upplysningar om sökandens verkliga agerande på marknaden inte kan inverka på kommissionens slutsatser om själva förekomsten av en samverkan kring de två aspekterna av den omtvistade politiken. På sin höjd skulle sökandens påståenden kunna syfta till att visa att dess agerande inte överensstämde med det som överenskommits mellan de företag som träffats inom ramen för PWG.

- 86 För det andra vederläggs kommissionens slutsatser inte av sökandens uppgifter. Det kan framhållas att kommissionen uttryckligen medger att samverkan kring marknadsandelarna "inte innefattade ett officiellt system för sanktioner eller kompensation ... för att stärka avtalet om marknadsandelarna" och att vissa stora tillverkares marknadsandelar ökade svagt från år till år (se bland annat punkterna 59

och 60 i övervägandena i beslutet). Kommissionen har vidare påpekat att industrin utnyttjade full kapacitet ända fram till början av år 1990 och att driftstopp praktiskt taget inte ansågs nödvändiga fram till denna tidpunkt (punkt 70 i övervägandena i beslutet).

- 87 För det tredje framgår det av fast rättspraxis att den omständigheten, att ett företag inte rättar sig efter resultaten av möten som haft ett uppenbart konkurrensbegränsande syfte, inte innebär att företagets ansvar på grund av att det har deltagit i överenskommelsen bortfaller, så länge det inte offentligt tagit avstånd från dessa möten innehåll (se till exempel förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-141/89, Tréfileurope mot kommissionen, REG 1995, s. II-791, punkt 85). Även om det antas att sökandens agerande på marknaden inte överensstämde med det överenskomna agerandet, påverkar detta inte på något sätt företagets ansvar för överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget.

- 88 Härav följer att talan inte kan bifallas på denna grund.

Huruvida kommissionen har tagit fel beträffande hur länge överträdelsen pågick

Parternas argument

- 89 Sökanden har för det första bestritt att den deltog i överträdelsen från halvårsskiftet år 1986. Den gjorde sig inte skyldig till någon överträdelse före februari/mars 1988.

- 90 Sökanden har påpekat att kommissionen har fastslagit att överträdelsen inleddes i och med att PWG bildades och "samverkan intensifierades" mellan tillverkarna (punkt 161 i övervägandena i beslutet). Sökanden kan dock inte bedöma om PWG bildades redan år 1986. Även om så skulle vara fallet, kände inte PG Paperboards medlemmar som inte var företrädare i detta organ till att detta organ bildats. Vidare stöds inte kommissionens påstående att "samverkan intensifierades" från mitten på år 1986 av någon skriftlig bevisning.
- 91 Fram till februari/mars 1988 deltog sökanden bara i PC:s möten och inte i andra möten i PG Paperboards övriga organ. Detta deltagande kan dock inte rättfärdiga kommissionens påstående att sökanden deltog i den påstådda överträdelsen från juni 1986. Det förfarande som innebar att PWG:s ordförande rapporterade de huvudsakliga slutsatserna till PC infördes inte förrän i slutet av år 1988/början av år 1989. Vidare kan inte den förklaring (se punkt 41 i övervägandena i beslutet) som en företrädare för sökanden påstås ha lämnat vid ett Fidesmöte år 1986, enligt vilken en ökning på 9 procent var "en för hög procentsats för Förenade kungariket", varför den fastslogs till 7 procent, ha lämnats vid ett möte med PC. Sökandens företrädare vid mötet den 10 november 1986 minns inte att han gjorde ett sådant uttalande. Denna förklaring kan på sin höjd ha lämnats i anslutning till en konferens.
- 92 Sökanden deltog inte i en eventuell prissamordning före den samordnade prishöjningen under våren 1988. Den deltog i synnerhet inte, vilket kommissionen för övrigt inte har bestritt, i prishöjningen i Förenade kungariket i januari 1987, en prishöjning som enligt kommissionen var resultatet av en samordning mellan tillverkarna.
- 93 Sökanden har för det andra påstått att det framgår av punkt 164 i övervägandena i beslutet att kommissionen har stött sig på en felaktig bedömning enligt vilken överträdelsen pågick fram till och med juni 1991. Det förekom dock inte några diskussioner med konkurrensbegränsande syfte efter det att kommissionen genomförde undersökningar under april 1991.

- 94 Kommissionen anser att den på goda grunder har fastställt att överträdelsen i sökandens fall åtminstone pågick mellan mitten av år 1986 och april 1991.
- 95 Kommissionen har betonat att sökanden redan i februari 1986 ingick i PG Paperboard och deltog regelbundet i PC:s möten. Sökanden kände således till kartongtillverkarnas olagliga överenskommelser om gemensamma och enhetliga prishöjningar, eftersom PC bland annat hade till syfte att informera de verkställande direktörerna om de beslut som fattats av PWG och om de instruktioner som skulle ges till deras försäljningsavdelningar för att genomföra prisinitiativen. Denna information lämnades i allmänhet av ordföranden för PC, vilken även var ordförande för PWG.
- 96 Sökandens påstående att den inte deltog i initiativen till prishöjningar i Förenade kungariket år 1987 saknar relevans. Det faktum att sökanden fortsatte att delta i PC:s möten är nämligen tillräckligt för att sökanden skall anses utgöra en av överenskommelsens medlemmar och för att överträdelsen skall kunna tillskrivas sökanden, eftersom sökanden nödvändigtvis, när den beslutade hur den själv skulle agera på marknaden, tog hänsyn till sina konkurrenters nära förestående prishöjningar som sökanden informerats om.
- 97 Vad beträffar den tidpunkt då överträdelsen avslutades har kommissionen aldrig påstått att sökanden deltog i en överträdelse efter april 1991.

Förstainstansrättens bedömning

- 98 Enligt artikel 1 i beslutet har sökanden åsidosatt artikel 85.1 i fördraget från halvårsskiftet 1986 till i vart fall slutet av april år 1991.

- 99 Vad beträffar den tidpunkt då överträdelsen inleddes framgår det av punkt 161 i övervägandena i beslutet att flertalet av de företag som var mottagare av beslutet deltog i överträdelsen från juni 1986, vilket var den tidpunkt då "PWG bildades och samverkan mellan tillverkarna intensifierades och började bli mer effektiv". I punkt 74 första stycket i övervägandena preciseras att det första samordnade prisinitiativet vidtogs i Förenade kungariket i slutet av år 1986 "medan PG Paperboards nya system ännu var under utarbetande". Kommissionen anser att "det är helt klarlagt att kartongtillverkarna i vart fall från mitten av år 1986 redan var inblandade i en form av samverkan som kan betecknas som ett samordnat förfarande ..." (punkt 132 fjärde stycket i övervägandena).
- 100 Eftersom sökanden har medgett att den deltog i en samordning av prishöjningar i mars/april 1988, skall det konstateras att den deltog i en prissamverkan åtminstone från denna tidpunkt.
- 101 Vad gäller perioden från mitten av år 1986 till mars 1988 utgör inte det faktum att PWG bildades vid halvårsskiftet 1986 i sig ett bevis för att sökanden deltog i en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler från denna tidpunkt. Kommissionen har för övrigt inte bevisat att sökanden vid mitten av år 1986 kände till att detta organ hade bildats eller a fortiori att detta organs möten hade ett konkurrensbegränsande syfte.
- 102 Det skall följaktligen undersökas om sökandens deltagande i en del av PC:s möten, det vill säga de möten som ägde rum den 29 maj 1986, den 10 november 1986 och den 4 december 1987 (tabell 3 fogad till beslutet), innebär att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget före mars månad 1988.

- 103 Sökanden har ifrågasatt bevisvärdet av bilaga 61 till meddelandet om anmärkningar och kommissionens påstående att deltagarna i PC:s möten, före slutet av år 1988, informerades om de beslut som fattades av PWG.
- 104 Vad beträffar bilaga 61 till meddelandet om anmärkningar, en handling som påträffades hos Mayr-Melnhofs agent i Förenade kungariket, anser kommissionen att det rör sig om en ”intern anteckning från en ’President Conference’ [som bekräftar] Storas medgivande att man vid ’President Conference’ diskuterade en samverkanspolitik för prissättning” (punkt 41 tredje stycket och punkt 75 andra stycket i övervägandena i beslutet).
- 105 Denna handling, som avser ett möte i Wien den 12 och den 13 december 1986, innehåller följande upplysning:

”Prispolitiken i Förenade kungariket

Representanten för Weig var närvarande vid ett nyligen hållet möte med Fides, under vilket denne förklarade att de tyckte att 9 procent var en för hög procentsats för Förenade kungariket och att de insisterade på 7 procent!! Besvikelsen är stor, eftersom detta utgör ’förhandlingsnivån’ för samtliga. Prispolitiken för Förenade kungariket kommer att föras av RHU med stöd av [Mayr-Melnhof] även om detta medför en *tillfällig* minskning av kvantiteten trots att vi anstränger oss för att bibehålla målet med 9 procent (vilket återstår att se). [Mayr-Melnhof/FS] bedriver en politik som syftar till att öka deras marknadsandel i Förenade kungariket, men vinstminskningen är allvarlig och vi måste kämpa för att återta kontrollen över priset. [Mayr-Melnhof] bestrider inte det faktum att det är känt att de har ökat sin kvantitet i Tyskland med 6 000, eftersom detta inte gör saken bättre!”

- 106 Det möte med Fides till vilket hänvisas i början av det citerade stycket är enligt Mayr-Melnhof (svar på en begäran om upplysningar, bilaga 62 till meddelandet om anmärkningar) förmodligen PC:s möte den 10 november 1986.
- 107 Det kan konstateras att den aktuella handlingen bekräftar att sökandens företrädare har reagerat genom att lämna uppgifter om sin framtida prispolitik i Förenade kungariket med avseende på en ursprunglig prishöjningsnivå.
- 108 Den kan emellertid inte anses utgöra bevis för att sökanden har reagerat på den fastställda nivån för höjningen av det pris som överenskommits mellan de företag som träffats inom ramen för PG Paperboard vid ett tidigare tillfälle än den 10 november 1986.
- 109 Kommissionen har inte åberopat några andra bevis med denna innebörd. Vidare kan sökandens hänvisning till en prishöjning på "9 procent" förklaras av meddelandet från Thames Board Limited den 5 november 1986 om en prishöjning i Förenade kungariket (bilaga A-12-1). Detta meddelande offentliggjordes med kort varsel, såsom framgår av ett pressklipp (bilaga A-12-3). Slutligen har kommissionen inte förebringat någon annan handling som skulle kunna utgöra ett direkt bevis för att diskussioner om prishöjningarna ägde rum under PC:s möten. Mot denna bakgrund kan det inte uteslutas att sökandens yttrande, såsom det återges i bilaga 61 till meddelandet om anmärkningar, gjordes utanför PC:s möte den 10 november 1986, vilket sökanden vid upprepade tillfällen hävdade under sammanträdet.
- 110 Det skall erinras om att enligt fast rättspraxis utgör ett samordnat förfarande en form av samordning mellan företag som, utan att det har lett till att det ingåtts ett egentligt avtal, medvetet ersätter konkurrensens risker med ett praktiskt inbördes samarbete. De samordnings- och samarbetskriterier som kännetecknar ett samordnat förfarande skall förstås mot bakgrund av den grundtanke som utgör en del av fördragets konkurrensregler enligt vilken varje ekonomisk aktör självständigt skall

bestämna den politik han avser att föra på marknaden (domstolens dom av den 31 mars 1993 i de förenade målen C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 och C-125/85—C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m. fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-1307, svensk specialutgåva, häfte 14). Den omständigheten att ett företag ensidigt uttalar vilka priser det kommer att tillämpa på marknaden inte utgör tillräcklig bevisning för att artikel 85.1 i fördraget har åsidosatts, såvida det inte har kunnat fastställas att detta uttalande har gjorts inom ramen för ett samarbete mellan företag.

- 111 Vad gäller frågan huruvida förklaringen av sökandens företrädare, som det hänvisas till i bilaga 61 i meddelandet om anmärkningar, gjordes inom ramen för ett samarbete mellan företag, är det lämpligt att undersöka kommissionens övriga bevis till stöd för förekomsten av en prissamordning i Förenade kungariket i januari 1987.
- 112 I detta hänseende bekräftar ett protokoll från ett möte med styrelsen för Feldmühle (UK) Ltd den 7 november 1986 (bilaga A-17-2), som återopats av kommissionen i beslutet (punkt 74 tredje stycket i övervägandena), att Feldmühles brittiska dotterbolag kände till meddelandet om en prishöjning på omkring 9 procent av Thames Board Limited tidigare än den 10 november 1986. "TBM and the Fins have announced price increases of approximately 9 % to be effective from February 1987 and it would appear that most other mills will be looking for the same sort of increase" ("TBM och finländarna har meddelat prishöjningar på omkring 9 procent som kommer att gälla från februari 1987 och det verkar som om de flesta andra bruken kommer att genomföra liknande höjningar") (bilaga A-17-2 citerad av kommissionen i punkt 74 i övervägandena i beslutet).
- 113 Vad beträffar bilaga 44 till meddelandet om anmärkningar, som är handskrivna anteckningar på sidorna för den 15 till den 17 januari 1987 i en kalender tillhörande en anställd vid Feldmühle, anser kommissionen att den utgör "ett ytterligare bevis för samordning" (punkt 75 tredje stycket i övervägandena i beslutet).

- 114 Dessa anteckningar har dock inte det bevisvärde som svaranden påstår. Det möte som protokollfördes genom dessa anteckningar är inte identifierat, vilket innebär att det inte kan uteslutas att det var ett internt möte inom företaget Feldmühle. Eftersom anteckningarna dessutom sannolikt gjordes kring mitten av januari 1987, kan de inte utgöra bevis för att genomförandet av prishöjningen, "inklusive av TBM", var ett resultat av en samordning, utan denna uppgift kan enbart anses som ett konstaterande.
- 115 Vissa uppgifter i anteckningarna är dessutom av sådant slag att de motsäger kommissionens påstående att nämnda anteckningar skulle bekräfta förekomsten av en samverkan kring beslutet att höja priset i Förenade kungariket. I synnerhet påpekandena enligt vilka direktören för Feldmühle hade förklarat sig vara "skeptisk" till Kopparfors och ansåg att Mayr-Melnhof agerade "oansvarigt" ("ohne Verantwortung") kan inte betraktas som stöd för kommissionens påstående. Detsamma gäller följande omnämnande: "Finnboard: Preisautonomie auch f. Tako" ("Finnboard: prisautonomi även för Tako").
- 116 I tabell A som är fogad till beslutet — en tabell som innehåller information om det påstådda samordnade initiativet till en prishöjning i Förenade kungariket i januari 1987 — förekommer inte tillräckligt enhetliga uppgifter om belopp eller dag för tillkännagivande och genomförande av prishöjningarna för att denna information skall anses utgöra ett tillräckligt indicium på prissamverkan. Kommissionen medgav för övrigt vid sammanträdet att den inte har direkta bevis för att sökanden höjde priserna på marknaden i Förenade kungariket i början av år 1987.
- 117 Av det anförda följer att kommissionen inte har styrkt att företagen kom överens om att höja priserna i Förenade kungariket i januari 1987 eller a fortiori att sökanden deltog i diskussioner med detta syfte.

- 118 Det finns slutligen anledning att förkasta kommissionens påstående att sökanden måste ha känt till kartongtillverkarnas olagliga överenskommelser, eftersom PC bland annat hade till syfte att informera de verkställande direktörerna om de beslut som fattats av PWG och om de instruktioner som skulle ges till deras försäljningsavdelningar för att genomföra prisinitiativen. Utan att det är nödvändigt att undersöka huruvida det är bevisat om deltagarna i PC:s möten informerades om de beslut som fattades av PWG från och med början av år 1988, kan det konstateras att kommissionen inte har gjort gällande att annan information än den information som rörde prishöjningen i Förenade kungariket i januari 1987 överlämnades till deltagarna i PC:s möten före början av år 1988. Härav följer att den prissamverkan som sökanden har medgett att den deltog i skall anses ha inletts i mars 1988.
- 119 Vad beträffar den tidpunkt då samverkan kring marknadsandelar och samverkan kring driftstopp inleddes hävdar kommissionen i beslutet att "de skrivelser som kommissionen påträffade hos FS-Karton (som ingår i Mayr-Melnhof-koncernen) bekräftar att ett avtal träffades inom ramen för 'President Conference' och PWG i slutet av år 1987 om frågor som gällde reglering av kvantiteter och prisdisciplin" (punkt 53 första stycket i övervägandena). Kommissionen har i detta avseende hänvisat till bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar (se ovan punkt 61). Upphovsmannen till den aktuella skrivelsen har, som inledning, erinrat om det nära samarbete avseende Europa som bedrevs inom "VD-kretsen". Detta uttryck har tolkats av Mayr-Melnhof så att det avser såväl PWG som PC i mer allmän bemärkelse, det vill säga utan hänvisning till en händelse eller särskilt möte (bilaga 75 till meddelandet om anmärkningar, punkt 2. a).
- 120 Bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar utgör visserligen ett bevis som bekräftar Storas förklaringar avseende dels förekomsten av en samverkan kring marknadsandelar mellan de företag som ingick i "VD-kretsen", dels en samverkan kring driftstoppen mellan samma företag (se ovan punkt 51 och följande punkter). Det finns emellertid inga andra bevis som bekräftar kommissionens påstående att PC:s syfte bland annat var att diskutera en samverkan kring marknadsandelar och en reglering av produktionskvantiteten. Följaktligen kan uttrycket "VD-kretsen"

(”Präsidentenkreis”) i bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar, trots de förklaringar som Mayr-Melnhof gett, inte tolkas som en hänvisning till något annat organ än PWG.

121 Härav följer att det inte heller kan anses styrkt att sökanden deltog i en samverkan kring marknadsandelar och i en samverkan kring driftstopp förrän i mars 1988, vilket var den tidpunkt då sökanden för första gången deltog i ett möte med PWG (se nedan punkt 261).

122 Vad gäller den tidpunkt då överträdelsen avslutades, framgår det av artikel 1 i beslutet att kommissionen gjorde den bedömningen att den överträdelse som sökanden deltog i pågick fram till april 1991. I motsats till sökandens påstående framgår det inte av punkt 164 i övervägandena i beslutet att kommissionen ansåg att överträdelsen pågick fram till juni 1991.

123 Med anledning av vad ovan anförts skall artikel 1 i beslutet ogiltigförklaras i den mån det i denna fastslås att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget före mars månad 1988. I övrigt skall grunden förkastas.

Huruvida avtal har ingåtts om prishöjningar

Parternas argument

124 Sökanden har medgett att olika tillverkare har samordnat sina prishöjningar inom ramen för PG Paperboard, men bestritt att avtal har ingåtts i detta hänseende.

- 125 Vid PWG:s möten informerade deltagarna varandra om när och med hur mycket de skulle höja priserna. De företag som var representerade i PWG informerade i allmänhet varandra om de prishöjningar som de hade för avsikt att genomföra, men exakta priser diskuterades inte vid dessa möten.
- 126 Vid JMC:s möten rådgjorde deltagarna i detalj med varandra om när ett visst pris skulle höjas och med hur mycket samt fastställde i vilken ordning prishöjningarna skulle tillkännages.
- 127 Även om företagen informerade varandra om de planerade prishöjningarna, beräknades emellertid inte dessa godtyckligt eller fastställdes enhetligt enligt en gemensam plan. Varje företag beslutade nämligen enskilt om vilka prishöjningar som skulle genomföras beroende på kostnads- och marknadssituationen, vilket innebär att om priserna höjdes med ungefär lika mycket berodde detta på marknadsvillkoren och på att företagen berördes i samma omfattning av de ökade kostnaderna.
- 128 För övrigt vidtogs det inte några åtgärder i syfte att tvinga företagen att följa avtalen.
- 129 Sökanden har slutligen gjort gällande att kommissionens påståenden endast bygger på Storas förklaringar. Dessa förklaringar saknar emellertid bevisvärde, bland annat på grund av att detta företag har överdrivit överträdelsens omfattning för att stödja sitt vittnesmål och för att senare beviljas reducerade böter.
- 130 Kommissionen anser det vara klarlagt att de företag som var företrädna i PWG kom överens om att höja priserna genom att anta tvingande beslut om tidsplan, om ordningsföljd för varje företags tillkännagivande av prishöjningarna och om

prishöjningarnas storlek (se punkterna 72 och 73 i övervägandena i beslutet). Överenskommelsens deltagare ingick således avtal om hur de skulle agera på marknaden. Under sådana omständigheter fanns det anledning att fastslå att det förelåg ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-13/89, ICI mot kommissionen, REG 1992, s. II-1021, punkt 253; svensk specialutgåva, häfte 12). Denna slutsats bekräftas för övrigt av Storas andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar), vilken emellertid inte är kommissionens enda bevisning.

Förstainstansrättens bedömning

- 131 Sökanden har medgett att den deltog i en samordning av de planerade prishöjningarna. Det har för övrigt fastslagits att sökanden deltog i dessa prishöjningar från mars 1988 (se ovan punkt 98 och följande punkter, särskilt punkt 118).
- 132 Enligt beslutet fastställde de företag som nämns i artikel 1 ”genom avtal regelbundna prishöjningar som skulle genomföras på varje nationell marknad” (punkt 130 andra stycket tredje strecksatsen i övervägandena). Kommissionen anger närmare att ”de prisinitiativ som togs varje halvår ... kan inte anses som en rad olika avtal eller samordnade förfaranden, utan som ett och samma bestående avtal” (punkt 131 andra stycket i övervägandena).
- 133 I förevarande fall skall det således undersökas om kommissionen gjorde en riktig bedömning när den fastslog att den prissamordning som sökanden deltog i från mars 1988 utgjorde ett avtal.

- 134 Det framgår av fast rättspraxis att det är fråga om avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget så snart de aktuella företagen har gett uttryck för sin gemensamma vilja att agera på marknaden på ett bestämt sätt (se domstolens dom av den 15 juli 1970 i mål 41/69, ACF Chemiefarma mot kommissionen, REG 1970, s. 661, punkt 112, svensk specialutgåva häfte 1, av den 29 oktober 1980 i de förenade målen 209/78—215/78 och 218/78, Van Landewyck m. fl mot kommissionen, REG 1978, s. 3125, punkt 86, svensk specialutgåva, häfte 5, och förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-7/89, Hercules Chemicals mot kommissionen, REG 1991, s. 1711, punkt 256, svensk specialutgåva, häfte 11). Under dessa omständigheter är det i motsats till vad sökanden förefaller göra gällande irrelevant huruvida sanktionsåtgärder vidtogs i syfte att tvinga företagen att agera på avtalat sätt.
- 135 Det skall således undersökas om kommissionen har bevisat att beslutets mottagare hade gett uttryck för sin gemensamma vilja att vid prissättningen agera på marknaden på ett bestämt sätt.
- 136 Vad beträffar prisinitiativen förklarade Stora bland annat följande (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkterna 27, 28 och 30):

”... år 1987 rådde i princip jämvikt mellan produktionskapacitet och konsumtion. Under detta år var produktionskapaciteten 5 procent högre än konsumtionen. Tack vare denna skillnad (som var mycket mindre än vad industrin hade uppnått fram till dess) gavs PWG möjlighet att nå fram till ett avtal om prishöjningar från och med år 1987 med nästan total visshet om att dessa höjningar skulle genomföras med framgång. När denna möjlighet gavs var tillverkarna angelägna om att kompensera de föregående årens förluster.

PWG ansåg det vara lämpligt att genomföra en första höjning med 10 procent år 1988. Detta medförde till exempel att priserna ökade med 50 FF för 100 kilo av GC-kvalitet och med 35 FF för 100 kilo av GD-kvalitet på den franska marknaden. Liknande höjningar genomfördes i andra länder. Sedan godtogs höjningarna

enligt liknande taxor i absoluta tal, vilket följaktligen minskade andelen av höjningen.

...

PWG diskuterade och enades om vilken tillverkare som först skulle gå ut med en prishöjning och vid vilka tidpunkter de andra stora tillverkarna skulle tillkännage sina höjningar. Det var inte samma ordningsföljd vid varje tillfälle.”

137 Stora tillade (punkterna 13 och 14 i bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar):

”... JWC hade bland annat till syfte att fastställa jämförbara taxor för vissa stor-kunder och att för varje land fastställa hur PWG:s prisbeslut i fråga om GC-kvalitet och GD-kvalitet skulle genomföras.

JMC diskuterade marknad för marknad hur PWG:s prisbeslut skulle genomföras i detalj och redovisade resultatet för den sistnämnda”.

138 Enligt Stora uttryckte följaktligen de företag som träffades inom ramen för PWG och JMC sin gemensamma vilja att genomföra identiska och samtidiga prishöjningar på de olika nationella marknaderna.

- 139 Storas förklaringar stöds på denna punkt av ett flertal bevishandlingar som kommissionen hänvisar till i punkt 74 och följande punkter i övervägandena i beslutet.
- 140 Det är i detta hänseende tillräckligt att hänvisa till de tre prislistor som nämns i punkterna 79, 80 och 83 i övervägandena i beslutet. Dessa listor, som kommissionen erhöll av Rena (bilaga 110 och 111 till meddelandet om anmärkningar) och av Finnboard (UK) Ltd, innehåller för flera typer av kartonger och för flera medlemsstater exakta uppgifter om när och med hur mycket de aktuella företagen höjde priserna i april 1989, i september/oktober 1989 och i april 1990. Uppgifterna i de tre prislistorna överensstämmer, i fråga om storleken på dessa prishöjningar och datum för deras genomförande, med det sätt på vilket det konstaterats att de aktuella företagen verkligen agerade på marknaden (se tabellerna D, E och F fogade till beslutet).
- 141 Vidare erhöll kommissionen anteckningar från Rena avseende JMC:s möte den 6 september 1990 (bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar). I dessa anges bland annat följande:

”En prishöjning kommer att meddelas *nästa vecka för september*.

Frankrike	40 FF
Nederländerna	14 HFL
Tyskland	12 DM
Italien	80 LIT
Belgien	2,50 BFR
Schweiz	9 FS
Förenade kungariket	40 UKL
Irland	45 IRL

Samtliga kvaliteter kommer att omfattas av samma höjning, GD, UD, GT, GC m. fl.

En enda prishöjning per år.
För leveranser från och med den 7 januari.
Senast den 31 januari.
Skrivelse av den 14 september om prishöjning (Mayr-Melnhof).
Den 19 september, Feldmühle sänder sin skrivelse.
Cascades innan slutet av september.
Samtliga skall ha sänt sina skrivelser före den 8 oktober.”

142 Sökanden har varken bestritt att ovannämnda tre prislistor avser prissamverkan eller att bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar avser JMC:s möte den 6 september 1990.

143 Utan att det är nödvändigt pröva den övriga bevisningen anser förstainstansrätten följaktligen det vara bevisat att de företag som deltog i PWG:s och JMC:s möten gav uttryck för sin gemensamma vilja att genomföra enhetliga och samtidiga prishöjningar. Kommissionen kunde således rätteligen klassificera sökandens och andra kartongproducenters samförstånd i prisfrågor som ett avtal.

144 Talan kan således inte bifallas på denna grund.

Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslutet

Parternas argument

145 Denna grund kan delas in i två delgrunder.

- 146 Sökanden har under den första delgrunden gjort gällande att artikel 2 i beslutet är formulerad på ett alltför vagt och otydligt sätt. Det förefaller nämligen som om nästan all form av informationsutbyte faller in under förbudet i denna artikel. I synnerhet finns det fortfarande risk för att den information som utbyts kan användas inom ramen för ett samarbete mellan företag. Vidare är förbudet mot framtida informationsutbyte alltför vagt formulerat genom att informationsutbyte av intresse för konkurrensen är förbjudet, eftersom allt informationsutbyte är av intresse för konkurrensen.
- 147 Sökanden har under den andra delgrunden gjort gällande att beslutet utgör det första exemplet på ett förbud mot utbyte av information i sammanställd form om inkommande order och orderstock samt om förväntad utnyttjandegrad av produktionskapaciteterna, utan att varje företags agerande kan påvisas. Förbudet i fråga strider i detta hänseende mot kommissionens tidigare praxis.
- 148 Vidare är ett så detaljerat informationsutbyte som möjligt nödvändigt inom kartongsektorn med hänsyn till att företagen kan använda sig av detta för att kunna fatta självständiga ekonomiska beslut, bland annat investeringsbeslut.
- 149 Enligt kommissionen är det omfattande förbudet mot informationsutbyte motiverat på grund av att statistiken kan användas på ett sätt som strider mot artikel 85 i fördraget. Slutsatsen är således enligt kommissionen att det inte är statistiken i sig som strider mot fördraget utan endast det sätt på vilket statistiken används.
- 150 Kommissionen har beträffande den första delgrunden bestritt att förbudet mot framtida informationsutbyte är alltför otydligt formulerat. Det är nämligen tillräckligt att det framgår av beslutet och av beslutsskälens vilket konkurrensbegränsande beteende som skall upphöra (domstolens dom av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73—48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 och

114/73, Suiker Unie m. fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1663, punkt 122—124). I förevarande fall innehåller artikel 2 första stycket a, b och c i beslutet redan en detaljerad beskrivning av vilket informationsutbyte som inte är tillåtet. Vidare är de faktiska uppgifterna om den information som utbyttes noga angivna i punkterna 61—68, 105 och 106 i övervägandena i beslutet. I övrigt innehåller beslutet en detaljerad beskrivning av hur informationsutbytet begränsade konkurrensen (punkterna 134 och 166 i övervägandena). Följaktligen framgår förbudets räckvidd tydligt av artikel 2 i beslutet jämförd med beslutsskålen.

151 I artikel 2 andra och tredje styckena i beslutet förklaras endast vilken form av informationsutbyte som kan tänkas vara tillåten.

152 Vad beträffar den andra delgrunden anser kommissionen att den gjorde en riktig bedömning när den fastställde att utbytet av generella uppgifter om inkommande order och orderstock samt om förväntad utnyttjandegrad av produktionskapaciteterna var otillåtet.

153 Kommissionen har betonat att förbudet i artikel 2 skall förstås mot bakgrund av vad som konstateras i punkt 68—70 i övervägandena. Förbudet mot att utbyta sammanställd information avser endast information om inkommande order, orderstock och förväntad kapacitetsutnyttjande. Vid bedömningen av denna form av informationsutbyte skall hänsyn tas till den ifrågavarande marknadens struktur, vilken kännetecknas av att koncentrationsnivån är hög och av att produkterna är väldigt homogena. På grund av det tidigare samarbetet inom PG Paperboard har tillverkarna mycket goda kunskaper om de olika företagens struktur och politik.

154 På koncentrerade marknader beror den resterande konkurrensen i huvudsak på den osäkerhet och sekretess som råder mellan de största säljarna. Ofta förekom-

mande informationsutbyte om orderstock kapacitetsutnyttjande medför att det blir sådan konstlad insyn på marknaden att den resterande konkurrensen till slut inte längre kan fungera. Med hjälp av sådan information kan tillverkarna planera driftstopp inom den sektorn, för att bibehålla en jämvikt mellan utbud och efterfrågan, vilket gör det möjligt för dem att förhindra en prissänkning om efterfrågan skulle minska och att höja priserna om efterfrågan skulle öka i väsentlig omfattning.

- 155 Genom ett sådant informationsutbyte undanröjs således den osäkerhet och sekretess som råder mellan säljarna, vilket bidrar till att uppmuntra ett gemensamt agerande inom hela sektorn. Detta gäller i än högre grad i och med att sådan statistik faktiskt användes för att samordna det affärsmässiga agerandet inom denna sektor. Redan det faktum att allmänna uppgifter om orderstock och kapacitetsutnyttjande utbyts med täta mellanrum utgör en begränsning av konkurrensen. Kommissionen har således med rätta dragit slutsatsen att det ifrågavarande informationsutbytet, även i sammanställd form, stred mot artikel 85.1 i fördraget.

Förstainstansrättens bedömning

- 156 Det finns anledning erinra om att artikel 2 i beslutet lyder enligt följande:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovannämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagets verksamhet

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra enskilda tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner, eller

- b) genom vilket ett gemensamt förhållningssätt inom branschen till priser eller kontroll av produktionen främjas, underlättas eller uppmuntras, även om inga individuella uppgifter lämnas, eller

- c) som gör det möjligt för de berörda företagen att fullgöra eller iaktta varje uttryckligt eller tyst avtal om pris eller marknadsuppdelning inom gemenskapen.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter inte bara alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkarens agerande, utan även alla uppgifter om inkommande order och orderstock, förväntad utnyttjandegrad av produktionskapaciteterna (i båda fallen, även om det rör sig om sammanställda uppgifter) eller enskilda maskiners produktionskapacitet.

Varje system för informationsutbyte av detta slag skall inskränkas till insamling och tillhandahållande av produktions- och försäljningsstatistik i sammanställd form som inte skall kunna användas för att främja eller underlätta ett gemensamt branschagerande.

Företagen skall även avhålla sig från varje form av informationsutbyte som är av betydelse för konkurrensen, utöver det tillåtna utbytet, samt från möten eller kontakter i syfte att diskutera betydelsen av den information som har utbyttts eller branschens eller de enskilda tillverkarnas möjliga eller sannolika reaktion på denna information.

De nödvändiga ändringarna av varje eventuellt system för informationsutbyte skall vara genomförda inom tre månader från delgivningen av detta beslut.”

- 157 Såsom framgår av punkt 165 i övervägandena har artikel 2 i beslutet antagits med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 17. Enligt denna bestämmelse kan kommissionen, när den konstaterar en överträdelse av bestämmelserna i fördragets artikel 85, ålägga de berörda företagen att upphöra med överträdelsen.
- 158 Det följer av fast rättspraxis att tillämpningen av artikel 3.1 i förordning nr 17 kan föranleda ett förbud mot att fortsätta med vissa verksamheter och förfaranden eller att upprätthålla förhållanden, om dessa har konstaterats vara rättsstridiga (domstolens dom av den 6 mars 1974 i de förenade målen 6/73 och 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano och Commercial Solvents mot kommissionen, REG 1974, s. 223, punkt 45, svensk specialutgåva, häfte 2, och av den 6 april 1995 i de förenade målen C-241/91 P och C-242/91 P, RTE och ITP mot kommissionen, REG 1995, s. I-743, punkt 90), men även mot att i framtiden ägna sig åt ett liknande agerande (förstainstansrättens dom av den 6 oktober 1994 i mål T-83/91, Tetra Pak mot kommissionen, REG 1994, s. II-755, punkt 220; svensk specialutgåva, häfte 16).
- 159 Eftersom artikel 3.1 i förordning nr 17 dessutom skall tillämpas med beaktande av den konstaterade överträdelsen har kommissionen befogenhet att fastställa omfattningen av de berörda företagens förpliktelser i syfte att få nämnda överträdelse att upphöra. Sådana förpliktelser för företagen får emellertid inte överskrida gränserna för vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet, närmare bestämt att företagen åter skall agera i enlighet med de regler som har överträtts (se domen i det ovannämnda målet RTE och ITP mot kommissionen, punkt 93, samt med samma innebörd förstainstansrättens domar av den 8 juni 1995 i mål T-7/93, Langnese-Iglo mot kommissionen, REG 1995, s. II-1533, punkt 209, och i mål T-9/93, Schöller mot kommissionen, REG 1995, s. II-1611, punkt 163).

- 160 För att i föreliggande fall kontrollera om åläggandet i artikel 2 i beslutet, såsom sökanden har påstått, är för omfattande, kommer räckvidden av de olika förbud som företagen har ålagts att prövas.
- 161 Vad beträffar förbudet i artikel 2 första stycket andra meningen, vilket innebär att företagen skall avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat som de överträdelse som har konstaterats i artikel 1 i beslutet, syftar detta enbart till att hindra företagen från att upprepa sitt konstaterat rättsstridiga agerande. När kommissionen ålade ett sådant förbud över-skred den följaktligen inte sina befogenheter enligt artikel 3 i förordning nr 17.
- 162 Vad beträffar artikel 2 första stycket a, b och c syftar dessa bestämmelser mer specifikt på förbud mot framtida utbyte av information om företagets verksamhet.
- 163 Åläggandet i artikel 2 första stycket a, vilket innebär ett förbud mot alla former av framtida utbyte av information om företagets verksamhet genom vilken deltagarna direkt eller indirekt erhåller individuella upplysningar om sina konkurrenter, förutsätter att kommissionen i sitt beslut har konstaterat att ett informationsutbyte av detta slag strider mot artikel 85.1 i fördraget.
- 164 Det kan i detta avseende konstateras att artikel 1 i beslutet inte innehåller några uppgifter om att ett utbyte av information om enskilda företags verksamhet som sådant utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.
- 165 I artikel 1 anges i mer allmänna ordalag att företagen har överträtt denna artikel i fördraget genom att delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar

att företagen bland annat ”utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder”.

- 166 Beslutet skall emellertid tolkas med beaktande av dess motivering (domen i det ovannämnda målet *Suiker Unie m. fl. mot kommissionen*, punkt 122) och det finns därför anledning framhålla punkt 134 andra stycket i övervägandena i beslutet enligt vilket:

”Tillverkarnas utbyte under mötena inom PG Paperboard (i huvudsak vid JMC:s möten) av sådan information om enskilda företags verksamhet som normalt är konfidentiell och känslig, såsom orderstock, driftstopp och produktionstakt, stred bevisligen mot konkurrensreglerna, eftersom det hade till syfte att åstadkomma så gynnsamma villkor som möjligt för genomförandet av prishöjningarna ... .”

- 167 Kommissionen har således vederbörligen konstaterat i sitt beslut att utbyte av information om enskilda företags verksamhet som sådant utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, och följaktligen uppfyller förbudet mot framtida informationsutbyte av detta slag villkoren för en tillämpning av artikel 3.1 i förordning nr 17.

- 168 Vad beträffar förbuden mot utbyte av sådan information om företagets verksamhet som avses i artikel 2 första stycket b och c i beslutet, skall dessa prövas mot bakgrund av andra, tredje och fjärde styckena i samma artikel, i vilka innebörden av dessa förbud klargörs. Det är nämligen mot denna bakgrund som det skall avgöras om, och, i förekommande fall, i vilken utsträckning kommissionen ansåg det ifrågasättande utbytet vara rättsstridigt, med hänsyn till att omfattningen av företagets förpliktelser skall inskränkas till vad som är nödvändigt för att företagen åter skall agera på ett sätt som är förenligt med artikel 85.1 i fördraget.

- 169 Beslutet skall tolkas på så sätt att kommissionen ansåg att Fides-systemet stred mot artikel 85.1 i fördraget genom att det utgjorde ett stöd för den konstaterade överenskommelsen (punkt 134 tredje stycket i övervägandena i beslutet). En sådan tolkning bekräftas av lydelsen i artikel 1 i beslutet, av vilken det framgår att företagen har utbytt information om företagets verksamhet "för att främja [de] åtgärder" som anses strida mot artikel 85.1 i fördraget.
- 170 Vid bedömningen av omfattningen av de framtida förbuden i artikel 2 första stycket b och c i beslutet skall hänsyn tas till kommissionens ifrågavarande tolkning av Fides-systemets förenlighet med artikel 85 i fördraget.
- 171 Det kan i detta avseende för det första påpekas att de ifrågavarande förbuden inte är begränsade till utbyte av information om de enskilda företagens verksamhet utan även gäller utbyte av vissa sammanställda statistiska uppgifter (artikel 2 första stycket b och andra stycket i beslutet). För det andra förbjuds i artikel 2 andra stycket b och c utbyte av vissa statistiska uppgifter för att förhindra att ett möjligt stöd för ett potentiellt konkurrensbegränsande beteende uppkommer.
- 172 Ett sådant förbud, som avser att hindra ett utbyte av rent statistiska uppgifter som inte utgör information om ett enskilt företag eller som kan härledas till ett visst företag och som införs av det skälet att denna information kan användas i konkurrensbegränsande syfte, överskrider vad som är nödvändigt för att tillse att företagen åter agerar lagenligt. Det framgår för det första inte av beslutet att kommissionen skulle ha ansett att utbytet av statistiska uppgifter var en överträdelse i sig av artikel 85.1 i fördraget. Den omständigheten, att ett system för utbyte av statistiska uppgifter kan användas i konkurrensbegränsande syfte, kan för det andra inte medföra att det strider mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom det under sådana omständigheter först är nödvändigt att fastställa att det faktiskt har haft en konkurrensbegränsande verkan.

- 173 Artikel 2 första till och med fjärde stycket i beslutet skall således ogiltigförklaras med undantag av följande avsnitt:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovannämnda överträdelse om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagens verksamhet:

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra enskilda tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande.”

Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna

Huruvida artikel 190 i fördraget har åsidosatts vid beräkningen av böterna

Parternas argument

- 174 Sökanden har gjort gällande att beslutet inte är tillräckligt motiverat i och med att beslutets mottagare varken har haft möjlighet att undersöka om de bötesbelopp de

ålagts har fastställts på en korrekt nivå eller om böterna var rättvisa i förhållande till de övriga företagens böter. Kommissionens beslut skall nämligen innehålla en tillräcklig motivering i förhållande till var och en av mottagarna (förstainstansrättens dom av den 28 april 1994 i mål T-38/92, AWS Benelux mot kommissionen REG 1994, s. II-211).

- 175 Detta krav är inte uppfyllt i förevarande fall. I synnerhet är motiveringen inte lika detaljerad och utförlig som i kommissionens beslut 86/398/EEG av den 23 april 1986 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (IV/31.149 — Polypropylen, EGT L 230, s. 1, nedan kallat Polypropylenbeslutet). I förevarande beslut anges endast de abstrakta kriterier som kommissionen tillämpade vid beräkningen av varje företags böter. Vidare har kommissionen inte, i förhållande till varje företag, angett vilka av dessa kriterier som har legat till grund för bötesberäkningen eller vilken betydelse dessa har haft vid denna beräkning.
- 176 Vid en presskonferens den 13 juli 1994 lämnade kommissionens ledamot med ansvar för konkurrenspolitiken en mycket mera detaljerad redogörelse för hur böterna beräknats än vad som framgår av beslutet. Företagen har därför ingen möjlighet att fastställa om de verkliga skälen var de som lämnades till pressen eller de som anges i beslutet.
- 177 Sökanden har påpekat att den i beslutet (punkt 170 i övervägandena) utpekade som en av överenskommelsens "huvudmän", men att den ansvariga ledamoten vid kommissionen uppgav att grundnivån på 9 procent endast hade fastställts för ledande aktörer. Under dessa omständigheter kan sökanden inte kontrollera om dess böter motsvarar 9 procent av den fastslagna referensomsättningen. Sökanden kan inte heller kontrollera om sökandens böter reducerades med en tredjedel, såsom uttalandet av den ansvariga ledamoten vid kommissionen lät påskrivna. Enligt

de uttalanden som gjordes vid presskonferensen tog kommissionen hänsyn till hur länge varje företag deltog i överträdelsen, vilket i sökandens fall inte framgår av beslutet.

- 178 Det faktum att sökanden dels utpekades som en av överenskommelsens "huvudmän", dels som ett av de företag som inte har "spelat en betydelsefull roll vid fastställandet av överenskommelsens politik, till skillnad från de stora industrikoncernerna" (punkt 170 i övervägandena) medför att sökanden inte kan utläsa vilken böteskategori den hamnat i.
- 179 På grund av dessa motstridigheter har sökanden inte kunnat försvara sig på ett adekvat sätt.
- 180 Kommissionen anser att den i tillräcklig omfattning har redogjort för varje kriterium som den har tillämpat vid bötesberäkningen. De överväganden som har beaktats vid fastställandet av den allmänna bötesnivån och de kriterier som har tillämpats vid fastställandet av varje enskilt företags böter anges i punkt 168 respektive 169 i övervägandena till beslutet. Dessa kriterier är lika detaljerade och precisa som de kriterier som angavs i Polypropylenbeslutet (domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkterna 353 och 354).
- 181 Det framgår av beslutet hur kommissionen har tillämpat de kriterier som anges i punkt 169 i övervägandena vid fastställandet av sökandens böter. Huruvida bötesbeloppens storlek är berättigade skall bedömas mot bakgrund beslutets hela motivering (domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 355). Beslutet innehåller uppgift om vilken roll sökanden hade i överenskommelsen (punkt 170 i övervägandena), om hur lång tid den deltog i överenskommelsen (punkt 43 i övervägandena och tabell 3 i beslutet) och om på vilket sätt sökandens samarbete under förfarandet beaktades (punkt 172 i övervägandena). Det framgår slutligen av punkt 8 i övervägandena att kommissionen tog hänsyn till sökandens ställning inom denna sektor, det vill säga att sökanden var en betydelsefull men ganska liten producent.

Förstainstansrättens bedömning

- 182 Enligt fast rättspraxis har skyldigheten att motivera ett individuellt beslut till syfte att göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat eller om det eventuellt är behäftat med ett sådant fel att det är möjligt att ifrågasätta dess giltighet, med det tillägget att omfattningen av denna skyldighet beror på rättsaktens art och det sammanhang i vilket den har antagits (se bland annat förstainstansrättens dom av den 11 december 1996 i mål T-49/95, Van Megen Sports mot kommissionen, REG 1996, s. II-1799, punkt 51).
- 183 Omfattningen av skyldigheten att motivera ett beslut om att, som i föreliggande fall, ålägga ett flertal företag böter för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler, skall fastställas mot bakgrund av att bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (domstolens beslut av den 25 mars 1996 i mål C-137/95 P, SPO m. fl. mot kommissionen, REG 1996, s. I-1611, punkt 54).
- 184 Kommissionen förfogar vid fastställandet av varje bötesbelopp över ett utrymme för skönsmässig bedömning, och den kan av denna anledning inte anses skyldig att tillämpa en exakt matematisk formel (se med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-150/89, Martinelli mot kommissionen, REG 1995, s. II-1165, punkt 59).
- 185 I beslutet framgår de kriterier som beaktades för att fastställa den allmänna bötesnivån och de individuella bötesbeloppen av punkt 168 respektive punkt 169 i övervägandena. Vad för övrigt avser individuella böter förklarar kommissionen i punkt 170 i övervägandena att de företag som deltog i PWG:s möten i princip ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen, medan övriga företag ansågs som "ordinarie

deltagare" i denna. I detta hänseende nämns sökanden inte bland de företag som ansågs utgöra överenskommelsens "huvudmän" och det anges i punkt 170 tredje stycket i övervägandena att "trots att [sökanden] har varit medlem i PWG sedan 1988, förefaller den inte ha spelat en betydelsefull roll vid fastställandet av överenskommelsens politik, till skillnad från de stora industrikoncernerna". Slutligen anser kommissionen i punkterna 171 och 172 i övervägandena att de bötesbelopp som Rena och Stora har ålagts skall reduceras väsentligt på grund av att de samarbetat aktivt med kommissionen, samt att åtta andra företag, däribland sökanden, även kan erhålla en något mindre reduktion på grund av att de i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte förnekade de huvudsakliga faktiska omständigheter på vilka kommissionen grundade sina anmärkningar.

- 186 I sina inlagor i målet vid förstainstansrätten samt i sitt svar på rättens skriftliga fråga har kommissionen förklarat att böterna beräknades på grundval av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet. Böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av den individuella årsomsättningen ålades således de företag som ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de övriga företagen. I sökandens fall har kommissionen förklarat att den tillämpade en procentsats på 8 procent av den individuella omsättningen, eftersom sökanden, trots att den var "medlem i PWG", inte förefaller ha haft en lika viktig roll som de övriga företagen som deltog i detta organs möten. Slutligen tog kommissionen hänsyn till vissa företags eventuellt samarbetsvilliga inställning under förfarandet vid kommissionen. Två företag fick av detta skäl sina böter reducerade med två tredjedelar, medan andra företags böter reducerades med en tredjedel.

- 187 Det framgår för övrigt av en tabell som kommissionen har tillhandahållit, och som innehåller uppgifter om fastställandet av varje individuellt bötesbelopp, att även om dessa inte har fastställts genom en strikt matematisk tillämpning av enbart ovannämnda sifferuppgifter har nämnda uppgifter emellertid systematiskt beaktats vid beräkningen av böterna.

- 188 I beslutet preciseras emellertid inte att böterna har beräknats på grundval av varje företags omsättning på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990. I beslutet nämns inte heller de procentsatser på 9 respektive 7,5 procent som tillämpades för att beräkna de böter som ålades de företag som ansågs som "huvudmän" respektive de företag som ansågs som "ordinarie deltagare". Procentsatserna för reduktionen av böterna för Rena och Stora respektive åtta andra företag anges inte heller.
- 189 Mot bakgrund av den detaljerade redogörelsen i beslutet för de faktiska omständigheter som tillskrivits vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet finns det i föreliggande fall för det första anledning anse att punkt 169—172 i övervägandena i beslutet innehåller tillräckliga och relevanta uppgifter om de omständigheter som har beaktats vid bedömningen av hur allvarlig den överträdelse var som vart och ett av de aktuella företagen gjort sig skyldigt till och hur länge den pågått (se med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-2/89, Petrofina mot kommissionen, REG 1991, s. II-1087, punkt 264). I detta hänseende innehåller beslutet en särskild motivering som avser bedömningen av hur allvarlig den överträdelse var som sökanden gjort sig skyldig till (punkt 170 tredje stycket i övervägandena). Av denna särskilda motivering framgår skälen till att sökanden inte behandlades på samma sätt som vare sig överenskommelsens "huvudmän" eller de "ordinarie medlemmarna" i denna.
- 190 Punkt 168 i övervägandena, som skall förstås mot bakgrund av de allmänna övervägandena om böter i punkt 167 i övervägandena, innehåller en tillräcklig redogörelse för vilka omständigheter som har beaktats vid fastställandet av den allmänna bötesnivån.
- 191 För det andra, då, i likhet med det aktuella fallet, bötesbeloppen har fastställts genom att vissa bestämda uppgifter systematiskt beaktats, kan företagen, om var och en av dessa faktorer anges i beslutet, lättare bedöma dels om kommissionen har begått ett fel vid fastställandet av det individuella bötesbeloppet, dels om det individuella bötesbeloppet är berättigat i förhållande till de allmänna kriterier som tillämpats. I föreliggande fall skulle ett omnämnande i beslutet av de ifrågavarande

faktorerna, närmare bestämt den aktuella årsomsättningen, referensåret, de grundläggande procentsatser som tillämpats samt procentsatsen för reduktionen av bötesbeloppen, inte ha inneburit att de exakta årsomsättningarna för de företag som var mottagare av beslutet implicit avslöjades, vilket hade utgjort ett åsidosättande av artikel 214 i fördraget. Det slutliga individuella bötesbeloppet är, som kommissionen själv har framhållit, inte ett resultat av en strikt matematisk tillämpning av dessa faktorer.

- 192 Kommissionen har för övrigt medgett under sammanträdet att det inte fanns något som hindrade att den i beslutet angav de faktorer som systematiskt hade beaktats och avslöjats under presskonferensen den 13 juli 1994 som hölls samma dag som beslutet antogs. Det kan i detta hänseende erinras om att enligt fast rättspraxis skall motiveringen av ett beslut ingå i själva beslutet och att hänsyn inte kan tas till kommissionens efterföljande förklaringar annat än i särskilda fall (se förstainstansrättens dom av den 2 juli 1992 i mål T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening mot kommissionen, REG 1992, s. II-1931, punkt 131, svensk specialutgåva, häfte 13, och med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 12 december 1991 i mål T-30/89, Hilti mot kommissionen, REG 1991, s. II-1439, punkt 136).
- 193 Trots dessa konstateranden skall det påpekas att motiveringen av de fastställda bötesbeloppen i punkt 167—172 i övervägandena i beslutet är åtminstone lika detaljerad som kommissionens motiveringar av tidigare beslut om liknande överträdelser. Även om en invändning om bristande motivering är sådan att förstainstansrätten ex officio kan ta upp den till prövning, hade, vid den tidpunkt då beslutet fattades, ingen kritik riktats från gemenskapsdomstolens sida mot kommissionens praxis i fråga om motivering av ålagda böter. Det var först i dom av den 6 april 1995 i mål T-148/89, Tréfilunion mot kommissionen (REG 1995, s. II-1063), punkt 142, och i två andra domar som avkunnades samma dag mål T-147/89, Société métallurgique de Normandie mot kommissionen (REG 1995, s. II-1057, publicerad i sammandrag) och mål T-151/89, Société des treillis et panneaux soudés mot kommissionen (REG 1995, s. II-1191, publicerad i sammandrag) som förstainstansrätten för första gången framhöll att det är önskvärt att företagen i detalj kan ta del av det sätt på vilket de ålagda böterna har beräknats, utan att de för den skull skall vara tvungna att väcka talan mot kommissionens beslut.

- 194 Av detta följer att när kommissionen i ett beslut konstaterar att konkurrensreglerna har överträtts och ålägger de företag som har deltagit i överträdelsen böter skall kommissionen, om den systematiskt har beaktat vissa grundläggande omständigheter för att fastställa bötesbeloppen, ange dessa omständigheter i själva beslutet så att mottagarna av detta skall kunna kontrollera om bötesnivån är välgrundad och bedöma om det eventuellt förekommit diskriminering.
- 195 Mot bakgrund av de speciella omständigheter som angetts i punkt 193 ovan, och med hänsyn till att kommissionen under domstolsförfarandet har visat sig villig att lämna alla upplysningar som är av relevans för hur böterna har beräknats, skall bristen på särskild motivering i beslutet av det sätt på vilket böterna har beräknats inte i föreliggande fall anses utgöra ett sådant åsidosättande av motiveringsskyldigheten att det finns skäl att helt eller delvis upphäva de ålagda böterna. Sökanden har slutligen inte visat att den har hindrats från att på ändamålsenligt sätt göra gällande sin rätt till försvar.
- 196 Talan kan följaktligen inte bifallas på denna grund.

Huruvida överträdelserna har medfört ekonomiska konsekvenser

Parternas argument

- 197 Enligt sökanden skall en överträdelses ekonomiska verkan beaktas vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen var och vid beräkningen av böterna (domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 359). I förevarande fall hade samordningen av priser ingen eller i vart fall en begränsad inverkan på marknaden.

- 198 Detta framgår för det första av den rapport som upprättats av London Economics, avsedd att användas i förfarandet vid kommissionen, på beställning av ett flertal företag som var inblandade i detta förfarande, bland annat sökanden (nedan kallad LE-rapporten).
- 199 I LE-rapporten anges a) att de ändrade priserna inom kartongsektorn under den ifrågavarande perioden berodde på ändrade kostnader per enhet och ändrad efterfrågan, b) att det efter en undersökning hos ett representativt antal kunder inte går att dra slutsatsen att agerandet i prisfrågor har ändrats efter år 1986, c) att sambandet mellan de tillkännagivna prishöjningarna och de priser som kunderna verkligen betalar endast är väldigt svagt och d) att vinsterna inom denna sektor under den ifrågavarande perioden på lång sikt inte gjorde det möjligt att täcka investeringskostnaderna på ett adekvat sätt.
- 200 Kommissionen har i beslutet inte ens försökt bemöta slutsatserna i LE-rapporten enligt vilka prisutvecklingen på kartongmarknaden under den ifrågavarande perioden inte hade varit en annan om samordnade prishöjningar inte hade förekommit. Slutsatsen är således att kausalitet saknas mellan samordningen av initiativen till prishöjningar och transaktionsprisernas verkliga utveckling.
- 201 Det framgår vidare av det faktum att sökanden endast kunde genomföra några få av sina tillkännagivna prishöjningar på marknaden att samordningen av priserna inte hade någon ekonomisk verkan. Sökanden har på denna punkt jämfört utvecklingen av nettotransaktionspriset före prishöjningarna med utvecklingen av de tillkännagivna priserna. Initiativen till prishöjningar lyckades i sökandens fall i genomsnitt i 38,8 procent av fallen i Tyskland och i 36 procent av fallen i Frankrike.
- 202 Sökanden har även hänvisat till ett diagram i vilket den redogör dels för utvecklingen av sina priser inom gemenskapen för kartongkvaliteten GD2-kartong år

1986—1994, dels för utvecklingen av prisindex under samma period. Det framgår av detta diagram att den prisnivå som rådde under det första kvartalet 1986 aldrig mera uppnåddes. Priserna sjönk kontinuerligt fram till slutet av år 1987 och kunde endast hållas på en låg nivå år 1988. Att priserna återigen stadigt ökade år 1989—1990 beror endast på den allmänna ekonomiska utvecklingen (Tysklands återförening), eftersom priserna började att sjunka på nytt i och med tillbakagången år 1991.

- 203 Sökanden har dragit slutsatsen att det framgår av en jämförelse mellan utvecklingen av transaktionspriset och utvecklingen av de tillkännagivna priserna att de sistnämnda priserna endast har en begränsad betydelse vid fastställandet av olika kunders priser och att det aktuella förfarandet inte medförde någon ekonomisk skada. I vart fall är den eventuella ekonomiska skadan av mycket mindre omfattning än vad kommissionen har påstått.
- 204 Kommissionen har gjort gällande att överenskommelsen utan tvekan har inverkat på marknaden, eftersom de överenskomna höjningarna utgjorde utgångspunkten vid prisförhandlingarna med kunderna.
- 205 Vidare påverkade de samordnade prishöjningarna marknaden på ytterligare ett sätt, eftersom utvecklingen av de priser som kunderna fakturerades överensstämde med de priser som tillverkarna kommit överens om. Det framgår inte på något sätt av LE-rapporten att de otillåtna avtalen inte inverkade på prisnivån, vilket rapportens upphovsman bekräftade vid förhöret vid kommissionen (protokollet, s. 28). För övrigt är det klarlagt att kunderna, åtminstone delvis, fick betala de höjda priser som överenskommits. Det framgår vidare av LE-rapporten att det år 1988—1989 fanns ett linjärt samband mellan de tillkännagivna priserna och de verkliga priserna, eftersom nettoprisökningarna motsvarade de tillkännagivna priserna. Med viss eftersläpning utvecklades de priser som kunderna fakturerades på samma sätt som de överenskomna prishöjningarna, vilken även LE-rapportens upphovsman medgav (protokollet från förhöret, s. 21 och 28).

- 206 Kommissionen har erinrat om att LE-rapportens upphovsman förklarade vid förhöret (protokollet, s. 31) att en minskad efterfrågan eller en långsam efterfrågeökning — inom en sektor såsom kartongsektorn som kännetecknas av låg efterfrågeelasticitet och höga finansieringskostnader — ofta medför ett förödande priskrig. I förevarande fall har det emellertid inte ens gått att uppnå en bruklig och väl fungerade priskonkurrens trots att den totala konsumtionen har ökat svagt inom gemenskapen under den ifrågavarande perioden. Prishöjningarna beslutades inte enskilt av företagen utan genom avtal mellan tillverkarna. Trots eventuella ökade kostnader måste det följaktligen anses att priserna inte skulle ha utvecklats på samma sätt om det inte hade förekommit några prisinitiativ.
- 207 Tillverkarna var visserligen tvungna att göra vissa eftergifter vid de enskilda prisförhandlingarna, bland annat till storkunder, men kommissionen har tagit vederbörlig hänsyn till detta fenomen (punkterna 102 och 115 i övervägandena i beslutet). I själva verket medförde dessa eftergifter inte någon förändring i och med att de grundade sig på redan höjda priser.
- 208 Vad beträffar uppgifterna om utvecklingen av sökandens priser i Tyskland och i Frankrike, som detta företag har hänvisat till, motsäger dessa uppgifter inte kommissionens slutsatser.
- 209 Dessa slutsatser motsägs inte heller av det diagram över utvecklingen av sökandens kartongpriser inom gemenskapen i förhållande till utvecklingen av prisindex. Det framgår nämligen av detta diagram att de av sökanden tillämpade priserna ökade konstant år 1988—1991, med undantag av en kortvarig nedgång i slutet av år 1989/början av år 1990, och att de av Weig tillämpade priserna ökade med mer än 20 procent under denna period.
- 210 Kommissionen har dragit slutsatsen att den har gjort en riktig bedömning av överenskommelsens verkan. När den fastslog att överenskommelsens syften i hög

grad uppnåtts (punkt 168 i övervägandena i beslutet) hänvisade den inte bara till de faktiska prishöjningarna utan även till andra aspekter av överenskommelsen (se bland annat punkterna 136 och 137 i övervägandena). Kommissionens bedömning bekräftas för övrigt av den bedömning som har gjorts av överenskommelsens medlemmar själva, vilka har ansett att de flesta prisinitiativen var en framgång.

Förstainstansrättens bedömning

- 211 Enligt punkt 168 sjunde strecksatsen i övervägandena i beslutet har kommissionen fastställt det generella bötesbeloppet med beaktande av bland annat att överenskommelsens ”syften ... i hög grad uppnåtts”. Det är ostridigt att kommissionen härvid hänvisat till den i artikel 1 i beslutet konstaterade överträdelsens inverkan på marknaden.
- 212 Förstainstansrätten anser att det för prövningen av kommissionens bedömning av överträdelsens verkningar räcker att undersöka hur den bedömt resultaten av prissamverkan, vilka är de enda verkningar som sökanden har bestritt. Det framgår nämligen av beslutet att konstaterandet att överenskommelsens syften i hög grad uppnåtts i huvudsak är grundat på resultaten av prissamverkan (se punkterna 100—102, 115 och 135—137 i övervägandena i beslutet).
- 213 Kommissionen har, beträffande prissamverkan, gjort en bedömning av dess generella resultat. Även om det antas att de individuella uppgifter som sökanden har tillhandahållit skulle, som denne påstått, styrka att resultaten av prissamverkan var av mindre betydelse för sökandens del än för den europeiska kartongmarknaden i dess helhet, räcker inte sådana individuella uppgifter i sig för att ifrågasätta kommissionens bedömning.

- 214 Det framgår av beslutet, och som kommissionen har bekräftat under sammanträdet, att tre olika resultat har fastställts. Kommissionen har dessutom åberopat den omständigheten att prisinitiativen i deras helhet ansetts som framgångsrika av tillverkarna själva.
- 215 Det första resultat som har beaktats av kommissionen, och som inte har bestritts av sökanden, består i att kunderna faktiskt underrättades om de överenskomna prishöjningarna. De nya priserna tjänade härvid som bas i händelse av individuella förhandlingar med kunderna om transaktionspriserna (se bland annat punkterna 100 och 101 femte och sjätte styckena i övervägandena i beslutet).
- 216 Det andra resultatet består i att utvecklingen av transaktionspriserna följde de tillkännagivna priserna. Kommissionen har i detta avseende hävdade att "tillverkarna inte nöjde sig med att tillkännage de överenskomna prishöjningarna, utan vidtog, med några få undantag, konkreta åtgärder för att säkerställa att de tillämpades i förhållande till kunderna" (punkt 101 första stycket i övervägandena i beslutet). Kommissionen har medgett att kunderna ibland beviljades eftergifter vad gällde tidpunkten för höjningen eller individuella rabatter eller prissänkningar, bland annat i händelse av stora order, och att "den genomsnittliga nettohöjningen efter avdrag för prissänkningar, rabatter och andra eftergifter alltid låg under det totala beloppet för den tillkännagivna höjningen" (punkt 102 sista stycket i övervägandena i beslutet). Kommissionen har emellertid, med hänvisning till diagram i LE-rapporten påstått att det under den period som beslutet avser fanns ett "klart linjärt samband" mellan utvecklingen av de tillkännagivna priserna och transaktionspriserna, omräknade i nationella valutor eller ecu. Kommissionen drog härav följande slutsats: "Nettoprishöjningarna följde de tillkännagivna höjningarna nära, om än med en viss tidsförskjutning. Rapportens upphovsman medgav själv under förhöret att detta var fallet under åren 1988 och 1989" (punkt 115 andra stycket i övervägandena).
- 217 Det måste medges att det var riktigt av kommissionen att vid bedömningen av det andra resultatet anse förekomsten av ett linjärt samband mellan utvecklingen av de

tillkännagivna priserna och utvecklingen av transaktionspriserna som ett bevis för prisinitiativens inverkan på de sistnämnda priserna, i enlighet med tillverkarnas eftersträlvade syfte. Det är ostridigt att bruket att föra individuella förhandlingar med kunderna på den ifrågavarande marknaden innebär att transaktionspriset i allmänhet inte är identiskt med det tillkännagivna priset. Det kan därför inte förväntas att höjningarna av transaktionspriserna var identiska med höjningarna av de tillkännagivna priserna.

- 218 Vad beträffar förekomsten av ett samband mellan höjningarna av de tillkännagivna priserna och höjningarna av transaktionspriserna var det riktigt av kommissionen att återropa LE-rapporten. Denna rapport utgör en analys av prisutvecklingen på kartong under den period som avses i beslutet och grundas på uppgifter som tillhandahållits av ett flertal tillverkare.
- 219 Rapporten bekräftar emellertid endast delvis att det under viss tid förelåg ett "klart linjärt samband". En undersökning av perioden år 1987—1991 ger vid handen tre olika delperioder. LE-rapportens upphovsman gjorde i detta hänseende följande sammanfattning av sina slutsatser under förhöret vid kommissionen: "Det finns inget klart samband, ens med hänsyn till en tidsförskjutning, mellan höjningen av de tillkännagivna priserna och marknadspriserna under början av den aktuella perioden 1987—1988. Däremot förelåg ett sådant samband under år 1988/1989, medan detta samband därefter blev allt mindre påtagligt och i det närmaste märkligt [oddly] under perioden år 1990/1991" (protokoll från förhöret, s. 28). Han påpekade även att dessa variationer i tiden var nära kopplade till variationerna i efterfrågan (se bland annat protokollet från förhöret, s. 20).
- 220 Författarens muntliga slutsatser överensstämmer med analysen i hans rapport och i synnerhet med diagrammen över utvecklingen av de tillkännagivna priserna och utvecklingen av transaktionspriserna (LE-rapporten, diagram 10 och 11, s. 29). Det skall således konstateras att kommissionen endast delvis har bevisat förekomsten av det "klar[a] linjära samband" som den har gjort gällande.

- 221 Under sammanträdet påpekade kommissionen att den även beaktat ett tredje resultat av prissamverkan som bestod i att transaktionsprisnivån var högre än den skulle ha varit om det inte hade förekommit någon samverkan. Kommissionen underströk i detta hänseende att tidpunkterna för och den ordningsföljd i vilken prishöjningarna skulle tillkännages hade beslutats av PWG, samt framhåller i beslutet att "det är osannolikt att de samordnade tillkännagivandena på dessa villkor inte skulle ha haft någon inverkan på den faktiska prisnivån" (punkt 136 tredje stycket i övervägandena i beslutet). I LE-rapporten (avdelning 3) har emellertid en modell fastställts, som gör det möjligt att förutse den prisnivå som följer av objektiva marknadsvillkor. Enligt denna rapport har prisnivån, såsom denna bestämts av objektiva ekonomiska faktorer under perioden 1975—1991, utvecklats, med obetydliga variationer, på exakt samma sätt som de tillämpade transaktionspriserna, inklusive under den period som avses i beslutet.
- 222 Trots dessa slutsatser är det inte möjligt att utifrån analysen i rapporten konstatera att de samordnade prisinitiativen inte gjorde det möjligt för tillverkarna att uppnå en transaktionsprisnivå som var högre än den som skulle ha uppkommit genom fri konkurrens. Som kommissionen framhöll vid sammanträdet är det i detta hänseende möjligt att de faktorer som beaktades i nämnda analys har påverkats av förekomsten av samverkan. Kommissionen har därmed med rätta gjort gällande att samverkan exempelvis har kunnat minska företagens incitament att sänka sina kostnader. Däremot har den inte påvisat något direkt fel i LE-rapportens analys och har inte heller framlagt egna ekonomiska analyser av den hypotetiska utvecklingen av transaktionspriserna i avsaknad av varje form av samordning. Mot denna bakgrund kan kommissionens påstående att transaktionsprisnivån hade varit lägre i avsaknad av en samverkan mellan tillverkarna inte anses styrkt.
- 223 Av detta följer att det tredje resultatet av prissamverkan inte har bevisats.
- 224 De föregående konstaterandena ändras inte av den subjektiva bedömning av tillverkarna, som kommissionen har grundat sig på när den fann att överenskommelsens syften i hög grad hade uppnåtts. Kommissionen har på denna punkt hänvisat

till en lista över handlingar som den tillhandahöll under sammanträdet. Även om det antas att kommissionen har kunnat grunda sin bedömning av prisinitiativens eventuella framgång på handlingar av vilka vissa tillverkares subjektiva uppfattning framgår, måste det konstateras att ett flertal företag, däribland sökanden, vid sammanträdet med rätta hänvisat till det stora antal handlingar i målet av vilka det framgår att tillverkarna hade problem med att genomföra de överenskomna prishöjningarna. Mot denna bakgrund kan kommissionens hänvisning till tillverkarnas egna förklaringar inte anses som tillräcklig grund för den slutsatsen att överenskommelsens syften i hög grad uppnåtts.

- 225 Av vad som ovan anförts följer att de verkningar av överträdelsen som kommissionen har gjort gällande endast har bevisats till viss del. Förstainstansrätten kommer att undersöka betydelsen av denna slutsats inom ramen för sin fulla prövningsrätt i fråga om böter i samband med att den bedömer hur allvarlig den i föreliggande fall konstaterade överträdelsen är (se nedan punkt 246).

Huruvida det förelåg ett sanktionssystem som syftade till att tvinga företagen att följa överenskommelsens regler

Parternas argument

- 226 Sökanden anser att böterna skall nedsättas i och med att det inte föreskrevs någon åtgärd av ekonomisk eller moralisk karaktär i syfte att tvinga företagen att tillämpa de tillkännagivna prishöjningarna. Kommissionens påstående att det förelåg ett sanktionssystem är felaktigt och stöds inte av någon bevisning.

- 227 Enligt herr Roos förklaring av den 22 mars 1993 (förklaring lämnad på begäran av sökanden av Feldmühles representant vid PWG:s möten) hade sökanden förvisso ombetts förklara varför den inte samarbetade. Detta var dock ingen sanktion. Sökanden ändrade inte uppfattning och företagen agerade i enlighet med beslut som de fritt hade fattat själva. Vad beträffar Storas förklaringar, nämns inte ett sanktionssystem i dessa.

Förstainstansrättens bedömning

- 228 I motsats till sökandens påståenden innehåller beslutet inga uppgifter om att de berörda företagen hade infört ett "sanktionssystem" som hade till syfte att tvinga företagen att följa de beslut som fattades inom ramen för överenskommelsen. Sökanden har för övrigt inte uppgett vilka av kommissionens slutsatser i beslutet som är felaktiga.
- 229 Slutligen framgår det inte av punkt 167—172 i övervägandena i beslutet att kommissionen vid fastställandet av böterna tog hänsyn till att det eventuellt förelåg sanktions- eller tvångsåtgärder.
- 230 Under dessa omständigheter kan talan inte bifallas på denna grund.

Huruvida den allmänna bötesnivån var för hög

Parternas argument

- 231 Sökanden har erinrat om att det framgår av de uppgifter som lämnades ut av kommissionens ledamot med ansvar för konkurrensfrågor vid presskonferensen den

13 juli 1994 att böterna på 9 procent, som ålagts överenskommelsens påstådda "huvudmän", utgjorde de maximala eller de i praktiken maximala böterna.

- 232 Den i förevarande fall fastställda överträdelsen utgör emellertid inte den mest klandervärda överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget. Sökanden har framhållit att det aldrig förelåg volymkontroll, att prishöjningarna inte genomfördes på grund av avtal utan endast till följd av vanlig samordning mellan tillverkarna, att överträdelserna inte tvingats fram med stöd av ett sanktionssystem och att överträdelserna endast medförde väldigt begränsade verkningar på marknaden. Böterna måste även nedsättas, eftersom Fides system för informationsutbyte ansågs utgöra en omständighet som gjorde överträdelsen särskilt klandervärd.
- 233 Vidare har kommissionen gjort en felaktig bedömning av hur allvarlig överträdelserna var, eftersom den inte har tagit hänsyn till att överträdelserna begicks inom en yrkessammanslutning som bedrev tillåten verksamhet.
- 234 Slutligen är kommissionens påstående att PG Paperboards möten var hemliga felaktigt. Det förelåg tvärtom deltagarlistor och att protokoll inte fördes vid dessa möten förklaras av själva det sätt på vilket diskussionerna fördes. Att protokoll saknas är för övrigt normalt inom ramen för ett samarbete som innebär diskussioner med delvis konkurrensbegränsande syfte.
- 235 Sökanden har dragit slutsatsen att den i förevarande fall fastslagna överträdelserna inte alls är lika allvarliga som de överenskommelser som kommissionen redan har avslöjat (se bland annat Polypropylenbeslutet).

- 236 Kommissionen anser att de ålagda böterna är fullt berättigade med hänsyn till hur allvarlig överträdelsen var. Den har påpekat att den aktuella överenskommelsen inte bara omfattade prisavtal och marknadsuppdelning, utan även åtgärder som avsåg att kontrollera tillförseln av kartong och åtgärder genom vilka det har varit möjligt att genomföra prisinitiativ och hindra normal prisutveckling. Det är uppenbart att dessa åtgärder är olagliga i och med att prisavtal och avtal om uppdelning av marknader uttryckligen är förbjudna enligt artikel 85.1 i fördraget.
- 237 Sökandens argument att PG Paperboard i huvudsak ägnade sig åt sådan verksamhet som en yrkessammanslutning normalt ägnar sig åt är varken trovärdigt eller bevisat. Vidare är det av mindre betydelse huruvida PG Paperboard eventuellt även har ägnat sig åt laglig verksamhet.
- 238 En annan viktig omständighet vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen var utgjorde den omständigheten att överenskommelsens verksamhet var hemlig. Det förhållandet att anteckningar saknas utgör förvisso vanligen ett viktigt kännetecken på ett olagligt avtal, men de åtgärder som vidtogs av PG Paperboard var mycket mera långtgående än ett vanligt hemlighållande. Deltagarna fick för det första uttryckliga instruktioner om att inte föra anteckningar, vilket den verkställande direktören för Gruber & Weber medgav vid förhöret (protokollet, s. 46). För det andra försökte företagen dölja avtalens existens genom att vid varje prisinitiativ ändra den ordning i vilken företagen skulle tillkännage de aktuella prishöjningarna (punkt 73 i övervägandena i beslutet).
- 239 Slutligen skall bedömningen av hur allvarlig överträdelsen var även grundas på de andra kriterier som räknas upp i punkt 168 i övervägandena i beslutet.

Förstainstansrättens bedömning

- 240 Med hänsyn till de överväganden som har gjorts vid bedömningen av de grunder som har åberopats till stöd för talan om hel eller delvis ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet, kan sökandens argument att det varken förekom en volymkontroll eller prisavtal inte godtas. Samma sak gäller argumentet att det i förevarande fall inte förelåg något "sanktionsystem" (se punkterna 228 och 229 ovan).
- 241 Kommissionen har i föreliggande fall fastställt den allmänna bötesnivån med beaktande av hur länge överträdelsen pågått (punkt 167 i övervägandena i beslutet) samt med beaktande av följande omständigheter (punkt 168 i övervägandena):
- Samverkan kring prisfastställelse och uppdelning av marknaden utgör i sig allvarliga konkurrensbegränsande åtgärder.
  - Överenskommelsen gällde för i stort sett hela gemenskapens område.
  - Gemenskapsmarknaden för kartong är en betydelsefull ekonomisk sektor som varje år uppgår till omkring 2,5 miljarder ecu.
  - De företag som deltog i överträdelsen täcker praktiskt taget hela marknaden.
  - Överenskommelsen har fungerat i form av ett system för regelbundna, institutionaliserade möten som syftat till att detaljreglera kartongmarknaden inom gemenskapen.

— Sinnrika åtgärder har vidtagits för att dölja samverkans verkliga natur och omfattning (avsaknaden av officiella protokoll eller dokumentation från PWG:s och JMC:s möten, deltagarna uppmanades att inte föra anteckningar, tidpunkten och ordningsföljden för tillkännagivandena om prishöjningarna bestämdes så att man skulle kunna hävda att dessa höjningar endast 'följde på andra höjningar' osv.).

— Överenskommelsens syften har i hög grad uppnåtts.”

242 Förstainstansrätten erinrar vidare om, vilket redan har påpekats, att kommissionen i ett svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten har påpekat att böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet har ålagts de företag som har ansetts som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de övriga företagen.

243 Det finns anledning framhålla, för det första, att kommissionen vid sin bedömning av den allmänna bötesnivån kan beakta att uppenbara överträdelser av gemenskapens konkurrensregler fortfarande är förhållandevis vanligt förekommande och att kommissionen därför har rätt att höja bötesnivån när den anser att det är nödvändigt att förstärka böternas avskräckande verkan. Följaktligen kan den omständigheten att kommissionen tidigare har tillämpat en viss bötesnivå för vissa typer av överträdelser inte medföra att kommissionen inte skulle kunna höja denna nivå inom de gränser som föreskrivits i förordning nr 17, om detta visar sig nödvändigt för att gemenskapens konkurrenspolitik skall kunna säkerställas (se bland annat domstolens dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80, 101/80, 102/80 och 103/80, *Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen*, REG 1983, s. 1825, punkt 105—108, svensk specialutgåva, häfte 7, och domen i det ovan nämnda målet *ICI mot kommissionen*, punkt 385).

244 För det andra har kommissionen med rätta hävdad att på grund av de särskilda omständigheterna i föreliggande fall kan ingen direkt jämförelse göras mellan den allmänna bötesnivån i det aktuella beslutet och den bötesnivå som kommissionen

har tillämpat i sin tidigare beslutspraxis, och i synnerhet i Polypropylenbeslutet, som kommissionen själv anser vara det ärende som närmast kan jämföras med det aktuella fallet. I motsats till ärendet som gav upphov till Polypropylenbeslutet har emellertid ingen förmildrande omständighet beaktats i föreliggande fall vid fastställandet av den allmänna bötesnivån. Det framgår av det faktum att det vidtogs åtgärder i syfte att dölja samverkans existens att företagen var fullt medvetna om att deras agerande var olagligt. Kommissionen har följaktligen kunnat beakta dessa åtgärder vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen var, eftersom de utgjorde en särskilt allvarlig aspekt av samverkan som särskiljer denna från tidigare överträdelser som konstaterats av kommissionen.

- 245 För det tredje skall det framhållas att överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget dels pågått under lång tid, dels var av uppenbar beskaffenhet. Dessutom begicks den trots att kommissionens tidigare beslutspraxis, och i synnerhet Polypropylenbeslutet, borde ha utgjort ett varnande exempel. Sökandens argument att PG Paperboard bedrev laglig verksamhet saknar relevans, eftersom det har konstaterats att organen i denna yrkessammanslutning, i synnerhet PWG och JMC, i huvudsak hade ett konkurrensbegränsande syfte.
- 246 Mot bakgrund av dessa omständigheter kan det anses att de kriterier som anges i punkt 168 i övervägandena i beslutet gör den allmänna bötesnivå som fastställts av kommissionen berättigad. Förstainstansrätten har visserligen redan konstaterat att de resultat av prissamverkan som kommissionen beaktat vid fastställandet av den allmänna bötesnivån endast har bevisats till viss del. Mot bakgrund av vad som anförts ovan påverkar emellertid inte denna slutsats i väsentlig utsträckning bedömningen av hur allvarlig den konstaterade överträdelsen är. I detta hänseende räcker det att företagen faktiskt har tillkännagett de överenskomna prishöjningarna och att de tillkännagivna priserna har utgjort grund för fastställandet av individuella transaktionspriser för att denna prissamverkan skall anses ha haft såväl till syfte som resultat att allvarligt begränsa konkurrensen. Förstainstansrätten anser följaktligen inom ramen för sin fulla prövningsrätt att konstaterandena i fråga om överträdelsens verkningar inte motiverar en sänkning av den allmänna bötesnivå som kommissionen har fastställt.

247 Talan kan således inte bifallas på denna grund.

Huruvida kommissionen har gjort en felaktig bedömning av i vilken omfattning sökanden deltog i överenskommelsen

Parternas argument

248 Sökanden har gjort gällande att den har ålagts för höga böter i och med att kommissionen har gjort en felaktig bedömning av i vilken omfattning sökanden deltog i den påstådda överträdelsen.

249 Kommissionen har för det första inte i vederbörlig ordning tagit hänsyn till att sökanden i väldigt liten mån deltog i möten med PG Paperboards olika organ.

250 Vad beträffar PWG är kommissionens bedömning att sökanden var "medlem" i denna sedan år 1988 felaktig (punkt 170 tredje stycket i övervägandena i beslutet). Även om en företrädare för sökanden förefaller ha deltagit i ett möte i PWG i februari/mars 1988, informerade han inte Weigs ledning om att han deltog i detta möte eller ens om att PWG existerade. Ledningen fick inte uppgift om PWG:s existens förrän vid PG Paperboards stämma som ägde rum i Barcelona i mars 1988. Sedan sökanden bjudits in att delta i PWG:s möte, beslutade sökanden att delta i detta möte, som hölls före PC:s möte, enbart i syfte att få insikt i innehållet i diskussionerna. Eftersom det visade sig att detta organs möten inte var av intresse för sökanden, deltog den inte i några fler möten under år 1988.

- 251 Det var inte förrän i maj 1989 som sökanden mer eller mindre regelbundet började att delta i PWG:s möten. Feldmühles företrädare vid PWG:s möten (Roos) besökte vid två tillfällen under perioden 1988—1989 Weigs ledning för att övertala den att delta regelbundet i mötena. Anledningen till att sökanden beslutade att delta i mötena var att det fanns risk för att de stora konglomeraten, som redan kontrollerade marknaden vid denna tidpunkt, skulle inleda ett priskrig för att få bort de mindre konkurrenterna från marknaden. Sökanden beslutade följaktligen, för att bevara sitt oberoende, att delta i PWG:s möten för att få tillgång till den information som utbyttes mellan de företag som var representerade inom PWG och JMC.
- 252 Sökanden deltog slutligen i endast 9 av de 21 möten inom PWG som kommissionen har visat har ägt rum (punkt 39 övervägandena i beslutet).
- 253 Vad beträffar PG Paperboards övriga organ, deltog sökanden endast sporadiskt eller inte alls i deras möten. Sökanden deltog i åtta av JMC:s möten från mars 1988 till april 1991 och i sju av de elva möten inom PC som kommissionen har visat har ägt rum mellan år 1986 och år 1991. Sökanden deltog dock aldrig i COE:s möten.
- 254 Kommissionen har för det andra inte i vederbörlig ordning tagit hänsyn till att sökanden var helt passiv inom de olika organen i PG Paperboard. Sökanden har i detta hänseende hänvisat till den förklaring som har getts av herr Roos (se punkt 227 ovan) vilken har bekräftat dels att sökanden inte deltog i PWG:s möten förrän Roos övertygade sökanden om lämpligheten av att delta i dessa möten, dels att sökanden hade en passiv roll, i synnerhet genom att inte ha någon roll vid avtalens ingående. Det framgår även av herr Roos förklaring att sökanden hade en passiv roll i JMC och att sökanden snarare ansågs utgöra en motsträvig deltagare som inte samarbetade i någon större omfattning.

- 255 Slutligen hade sökanden ingen roll vid informationsutbytet mellan PWG och PC.
- 256 Kommissionen har erinrat om att sökanden har medgett att den deltog i mötena inom tre av PG Paperboards fyra kommittéer. Deltagarna informerade varandra om och samordnade prishöjningar, kapacitet, volymer, och eventuella driftstopp vid ett flertal av de möten som sökanden deltog i. Vidare beslutade sökanden hur den skulle agera, åtminstone i fråga om prishöjningar, utifrån de övriga företagens agerande och sökanden utnyttjade således den information som erhöles för egen vinning.
- 257 Kommissionen har vidare erinrat om att sökanden har varit medlem i PWG sedan år 1988 och att sökanden deltog i nästan alla möten i detta organ från år 1989. PWG var överenskommelsens centrala organ i vilket överenskommelsens strategi diskuterades och klargjordes. På grund av att sökanden deltog i möten i detta organ, var det berättigat att anse att sökanden deltog i överenskommelsen i större omfattning än genomsnittet.
- 258 På grund av att sökanden deltog i mötena med överenskommelsens centrala organ och på grund av att sökanden var den nästa största tyska tillverkaren av GD-kvalitet, har kommissionen på goda grunder beslutat att sökanden skulle åläggas högre böter — motsvarande ungefär 8 procent av sökandens omsättning på kartongmarknaden inom gemenskapen år 1990 — än de företag som deltog i överenskommelsen i genomsnittlig omfattning. Eftersom sökanden dock inte ålades böter kunde jämföras med dem som ålades överenskommelsens "huvudmän", har kommissionen i vederbörlig ordning tagit hänsyn till att sökanden inte hade en lika viktig roll som de stora industrikoncernerna.
- 259 Slutligen skall sökandens försök att förringa sin roll i överenskommelsen med hänvisning till herr Roos förklaring lämnas utan avseende. Även om de övriga

företagen ansåg att sökanden inte samarbetade i någon större omfattning, samarbetade sökanden i fråga om prisinitiativen och bidrog därför till att överenskommelsen blev en framgång.

Förstainstansrättens bedömning

- 260 Det har redan erinrats om att kommissionen i ett svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten har uppgett att böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet har ålagts de företag som har ansetts som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de övriga företagen. Det har även erinrats om att sökandens böter motsvarar 8 procent av omsättningen på gemenskapens kartongmarknad år 1990. Böterna har sedan reducerats med en tredjedel, eftersom sökanden i meddelandet om anmärkningar inte bestred de huvudsakliga påståenden om de faktiska omständigheterna på vilka kommissionen stödde sina anmärkningar mot sökanden.
- 261 För att kunna bedöma om denna bötesnivå är berättigad finns det inledningsvis anledning att påpeka att sökanden har medgett att den deltog i ett möte med PWG i maj 1988 och att den "deltog mer eller mindre regelbundet" ("eine mehr oder weniger regelmäßige Teilnahme") i detta organs möten från maj 1989. Sökanden har vidare uppgett att den tack vare undersökningar av sin advokat fick reda på att en tidigare tjänsteman "tydligt deltog i ett enda möte med PWG i februari/mars 1988" ("offenbar im Februar/März 1988 an einer einzigen Sitzung der PWG teilgenommen hat"), dock utan att informera Weigs ledning om att han deltog eller ens om att PWG existerade. Det skall i detta hänseende framhållas att kommissionen förvisso har uppgett att sökanden var "medlem" i PWG sedan år 1988 (punkt 170 tredje stycket i övervägandena i beslutet), men att den inte har påstått att sökanden deltog i andra möten inom PWG än de som sökanden själv har nämnt.

- 262 Det skall vidare erinras om att det framgår av den bedömning som gjorts av de grunder sökanden åberopat till stöd för sitt yrkande om att artikel 1 i beslutet helt eller delvis skulle ogiltigförklaras att kommissionen har styrkt arten av PWG:s uppgifter, såsom dessa beskrivs i beslutet.
- 263 Mot denna bakgrund var det riktigt av kommissionen att dra slutsatsen att de företag som deltog i möten inom detta organ i princip skulle anses som "huvudmän" för den konstaterade överträdelsen, och att dessa företag av detta skäl skulle bära ett särskilt ansvar (se punkt 170 första stycket i övervägandena i beslutet). Kommissionen har dock inte ansett sökanden utgöra en av den konstaterade överträdelsens "huvudmän", eftersom sökanden inte föreföll ha haft en lika betydelsefull roll vid fastställandet av överenskommelsens politik som de övriga företag som deltog i detta organs möten (punkt 170 tredje stycket i övervägandena i beslutet).
- 264 Kommissionen har således gjort en riktig bedömning av vilken roll sökanden hade i och med att den har beaktat dels det faktum att sökanden deltog i de möten inom PWG vid vilka de huvudsakliga besluten med konkurrensbegränsande syfte fattades, dels det faktum att sökanden hade en mindre betydelsefull roll vid fastställandet av överenskommelsens politik. Kommissionen har därigenom i vederbörlig ordning även tagit hänsyn till de uppgifter som har lämnats av herr Roos om den roll som sökanden hade i överenskommelsen.
- 265 Under dessa omständigheter utgör sökandens förklaringar enligt vilka den enbart deltog i PWG:s möten för att få tillgång till den information som utbyttes mellan de företag som var företrädna i PWG endast en bekräftelse på att sökandens deltagande hade ett i allt väsentligt konkurrensbegränsande syfte.
- 266 Vad beträffar sökandens deltagande i möten inom PWG, där de huvudsakliga besluten med konkurrensbegränsande syfte fattades, har kommissionen på goda grunder ansett att den överträdelse som sökanden gjort sig skyldig till var

allvarligare än den överträdelse som de företag som ansågs utgöra överenskommelsens "ordinarie medlemmar", vilka inte var företrädare i PWG, gjorde sig skyldiga till.

267 Med anledning av vad ovan anförts kan talan inte bifallas på denna grund.

Huruvida kommissionen i tillräcklig mån har tagit hänsyn till att sökanden samarbetade under det administrativa förfarandet

Parternas argument

268 Denna grund kan delas in i tre delgrunder.

269 Sökanden har under den första delgrunden gjort gällande att kommissionen borde ha beaktat att sökanden lämnade uppriktiga och fullständiga svar på den begäran om upplysningar som tillsändes sökanden med stöd av artikel 11 i förordning nr 17. I och med att kommissionen inte genomförde några undersökningar i sökandens lokaler, kände sökanden inte till att kommissionen hade upptäckt handlingar med stöd av vilka den skulle komma fram till att den förelåg en allvarlig överträdelse av artikel 85 i fördraget. Vidare kände sökanden inte till alla de omständigheter som fastslogs av kommissionen, eftersom sökanden endast deltog i PG Paperboards verksamhet i liten omfattning. Under dessa omständigheter kunde sökanden inte samarbeta mera aktivt med kommissionen redan vid denna tidpunkt.

270 Sökanden har under den andra delgrunden gjort gällande att enligt rättspraxis och kommissionens beslutspraxis utgör det en förmildrande omständighet att sökanden, direkt efter kommissionens undersökningar den 23 april 1991, omedelbart

slutade att delta i PG Paperboards möten och i varje förfarande som kunde utgöra ett åsidosättande (se bland annat förstainstansrättens dom av den 7 juli 1994 i mål T-43/92, Dunlop Slazenger mot kommissionen, REG 1994, s. II-441, punkt 146).

- 271 Sökanden har under den tredje delgrunden gjort gällande att kommissionen vid beräkningen av böterna inte har beaktat att sökanden samarbetade aktivt, vilket bidrog till att påskynda förfarandet. Det var nämligen inte förrän den dag då sökanden erhöll ett meddelande om anmärkningar som den fick reda på att kommissionen ansåg att sökanden hade gjort sig skyldig till en allvarlig överträdelse av artikel 85 i fördraget. Sökanden medgav genom skrivelse av den 23 mars 1993, det vill säga inom den frist som fastställdes för att besvara meddelandet om anmärkningar, att den åsidosatt artikel 85 i fördraget genom att delta i överläggningar om prishöjningar och i ett allmänt åsiktsutbyte i syfte att bibehålla saluförda kvantiteter. Sökanden medgav helt frivilligt att den hade åsidosatt artikel 85 i fördraget och detta medförde uppenbarligen att även andra företag medgav överträdelsen, eller åtminstone inte bestred den i sak.
- 272 Sökanden var det enda företag som uttryckligen uppgav vid kommissionens förhör att den i huvudsak inte bestred den överträdelse som kommissionen gjorde gällande. Sökanden var även, tillsammans med Cascades, det enda företag som lämnade fullständiga uppgifter om när de möten vid vilka den hade en företrädare närvarande hade ägt rum. Slutligen har sökanden erinrat om att den till kommissionen överlämnade den förklaring som har lämnats av herr Roos, till vilken kommissionen har hänvisat vid flera tillfällen under förhöret och till vilken det indirekt hänvisas i punkt 59 i övervägandena i beslutet, angående att sökanden hade ombetts att rätta sig efter överenskommelsen till följd av att den ökade sin marknadsandel.
- 273 Eftersom kommissionen inte har beaktat detta aktiva samarbete, har sökanden missgynnats, i synnerhet i förhållande till Stora. Stora började nämligen inte samarbeta förrän när kommissionen genomförde undersökningarna. Vidare kände Stora inte bara till de komprometterande handlingar som kommissionen hittade i lokaler som disponerades av olika företag inom Storakoncernen, utan även handlingar som hittades i andra företags lokaler. Det framgår slutligen av den

skriftväxling som ägde rum mellan Stora och kommissionen (bilaga 34—43 till meddelandet om anmärkningar) att Stora inte medgav allt på en gång utan att kommissionen i praktiken var tvungen att övertala Stora att lämna ut viss information. Under dessa omständigheter borde sökanden ha kompenserats för sitt samarbete i samma omfattning som Stora och borde därför ha beviljats en reduktion med två tredjedelar av bötesbeloppet.

- 274 Vidare gav inte kommissionen de små tillverkarna möjlighet att samarbeta på ett tidigt stadium. Nämda tillverkare fick inte veta vare sig att Stora samarbetade eller vilken bevisning kommissionen hade i sin besittning.
- 275 Slutligen har sökanden även missgynnats i förhållande till övriga företag som beviljades en reduktion av böterna med en tredjedel på grund av att de inte bestred de huvudsakliga påståendena om de faktiska omständigheterna, eftersom hänsyn inte har tagits till de uppgifter som visar att sökanden samarbetade aktivt med kommissionen.
- 276 Kommissionen har erinrat om att sökanden beviljades reduktion med en tredjedel av bötesbeloppet till följd av att den inte bestred de huvudsakliga påståendena om de faktiska omständigheterna i meddelandet om anmärkningar (punkt 172 i övervägandena i beslutet). Det fanns ingen anledning att bevilja sökanden en större reduktion.
- 277 Den omständigheten att sökanden lämnade fullständiga och uppriktiga svar på begäran om upplysningar motiverade inte en reduktion av böterna, eftersom sökanden var juridiskt skyldig att agera på detta sätt.
- 278 Sökandens argument att den saknade möjlighet att samarbeta aktivt på ett tidigt stadium av förfarandet kan inte godtas. Däremot stod det sökanden fritt att klargöra omständigheterna och aktivt bidra till att påskynda förfarandet. Sökanden har

för övrigt övervärderat betydelsen av herr Roos förklaring, vilken inte enbart bidrog till att klargöra omständigheterna utan även till att försvara sökanden.

- 279 Sökanden har därför inte missgynnats i förhållande till Stora. Stora samarbetade nämligen spontant och bidrog aktivt och på ett avgörande sätt till att klargöra omständigheterna genom sitt svar på begäran om upplysningar av den 20 augusti 1991 och av den 23 oktober 1991. Det var däremot inte förrän genom en skrivelse av den 23 mars 1993, det vill säga efter meddelandet om anmärkningar, som sökanden medgav att den möjligen hade deltagit i en överträdelse av konkurrensrätten. Sökandens samarbete på detta stadium begränsade sig dock till att inte bestrida de huvudsakliga anmärkningar som riktades mot denna. Sökanden kan inte anses ha samarbetat aktivt till följd av ett sådant beteende, vilket redan har medfört att den beviljades en reduktion med en tredjedel av böterna.

Förstainstansrättens bedömning

- 280 Sökandens böter har reducerats med en tredjedel, eftersom sökanden enligt beslutet i sitt svar på meddelandet om anmärkningar inte bestred de huvudsakliga påståendena om de faktiska omständigheterna på vilka kommissionen stödde sina anmärkningar i förhållande till sökanden.

- 281 Det är endast befogat att reducera böterna till följd av ett samarbete under det administrativa förfarandet om företaget har agerat på ett sådant sätt att kommissionen lättare har kunnat fastställa överträdelsen och i förekommande fall fått den att upphöra (domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393). Ett företag som under det administrativa förfarandet uttryckligen uppger att det inte bestrider de faktiska omständigheter på vilka kommissionen stöder sina anmärkningar kan anses bidra till att underlätta kommissionens uppgift att fastställa och beivra överträdelser av gemenskapens konkurrensregler. Kommissionen

kan betrakta ett sådant agerande som ett medgivande av de faktiska omständigheterna och således som bevis för att de faktiska omständigheterna är riktiga.

- 282 I förevarande fall har sökanden inte visat att den samarbetade med kommissionen i större utsträckning än att den vitsordade kommissionens påståenden om de faktiska omständigheterna.
- 283 Sökanden har under den första delgrunden gjort gällande att den lämnade uppriktiga och fullständiga svar på den begäran om upplysningar som tillsändes sökanden med stöd av artikel 11 i förordning nr 17. Det framgår dock av fast rättspraxis att om ett företag inte samarbetar under utredningen i större utsträckning än vad som åligger det enligt artikel 11.4 och 11.5 i förordning nr 17 är en reduktion av böterna inte berättigad (se till exempel förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-12/89, Solvay mot kommissionen, REG 1992, s. II-907, punkterna 341 och 342). För övrigt borde sökanden, som deltog i överträdelsen från mars 1988 och som därför hade kännedom om PWG:s och JMC:s funktion, i likhet med Stora ha kunnat samarbeta mera aktivt med kommissionen än vad den gjorde, vilket hade kunnat motivera att böterna reducerades i större utsträckning. Härav följer att sökandens argument att den vid denna tidpunkt inte hade tillgång till den information som var nödvändig för att aktivt hjälpa kommissionen inte kan godtas.
- 284 Beträffande den andra delgrunden under vilken anförts att sökanden omedelbart slutade att delta i PG Paperboards möten och i varje förfarande som kunde utgöra ett åsidosättande när kommissionen hade genomfört undersökningarna den 23 april 1991 (se punkt 8 ovan), skall det erinras om att bedömningen av hur allvarliga överträdelserna var skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (se punkt 183 ovan). Även om det i princip kan anses utgöra en förmildrande omständighet att ett företag har slutat att delta i överträdelsen innan det delges meddelandet om anmärkningar, var kommissionen inte skyldig att göra en sådan bedömning med hänsyn till de särskilda omständigheterna i förevarande fall. Sökanden har inte framfört något argument som visar att kommissionen i förevarande fall har överskridit det utrymme för

skönsmässig bedömning som den förfogar över när den fastställer vilka omständigheter som skall beaktas vid fastställandet av böterna. Talan kan därför inte bifallas på den andra delgrunden.

285 Talan kan inte heller bifallas på den tredje delgrunden genom vilken det har gjorts gällande att sökanden har samarbetat aktivt med kommissionen.

286 Sökanden har gjort gällande att den har lämnat fullständiga uppgifter om vilka möten den deltog i inom PG Paperboards olika organ. Vidare har sökanden framhållit att den vid kommissionens förhör uttryckligen uppgav att den inte bestred kommissionens huvudsakliga påståenden om de faktiska omständigheterna. Det måste dock konstateras att ett sådant samarbete inte motiverade en större reduktion av böterna än den tredjedel som faktiskt beviljades. Vad beträffar den förklaring som har lämnats av herr Roos, vilken sökanden överlämnade till kommissionen tillsammans med sökandens svar på meddelandet om anmärkningar, innehåller inte denna förklaring uppgifter som i väsentlig mån underlättade kommissionens arbete. Det är i detta hänseende tillräckligt att konstatera att beslutet endast innehåller en hänvisning, för övrigt indirekt, till de uppgifter som lämnas i nämnda förklaring (punkt 59 sista stycket i övervägandena).

287 Sökanden har slutligen gjort gällande att den har diskriminerats i förhållande till Stora. Det skall i detta hänseende erinras om att det följer av fast rättspraxis att likabehandlingsprincipen, som utgör en grundläggande princip inom gemenskapsrätten, endast åsidosätts i de fall då jämförbara situationer behandlas olika eller då olika situationer behandlas lika, med mindre än att det finns sakliga skäl för en sådan behandling (domstolens dom av den 13 december 1984 i mål 106/83, Sermeide, REG 1984, s. 4209, punkt 28, och dom av den 28 juni 1990 i mål C-174/89, Hoche, REG 1990, s. I-2681, punkt 25, och med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 15 mars 1994 i mål T-100/92, La Pietra mot kommissionen, REGP 1994, s. II-275, punkt 50).

- 288 Storas förklaringar till kommissionen innehåller i detta fall en mycket noggrann beskrivning av överträdelsens beskaffenhet och syfte, de olika organens uppgifter inom PG Paperboard samt av de olika tillverkarnas deltagande i överträdelsen. Stora har i sina förklaringar lämnat upplysningar som går långt utöver vad som kan krävas av kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17. Även om kommissionen i beslutet hävdar att den har erhållit andra bevis som bekräftar de upplysningar som framgår av Storas förklaringar (punkterna 112 och 113 i övervägandena), framgår det härav tydligt att Storas förklaringar för kommissionen har utgjort de huvudsakliga bevisen för överträdelsen. Det kan därför fastslås att utan Storas förklaringar hade det i vart fall varit betydligt svårare för kommissionen att konstatera den överträdelse som är föremål för beslutet och, i förekommande fall, få den att upphöra. Mot bakgrund av dessa uppgifter kan sökanden inte rätteligen göra gällande att den i enlighet med likabehandlingsprincipen borde ha fått sina böter reducerade på liknande sätt som Stora.
- 289 Eftersom sökanden inte har samarbetat med kommissionen i större utsträckning än att den vitsordade kommissionens påståenden om de faktiska omständigheterna, har sökanden inte diskriminerats i förhållande till de övriga företag vars böter reducerades med en tredjedel.
- 290 Mot bakgrund av vad ovan anförts kan talan inte bifallas på denna grund.

Huruvida sökandens böter var oskäligt höga jämfört med kommissionens tidigare praxis

- 291 Sökanden har gjort gällande att kommissionen, vilket denna har medgett (*XIII: e rapporten om konkurrenspolitiken*, punkt 64), skall ta hänsyn till proportionalitetsprincipen när den fastställer böterna. Sökandens böter är dock oskäligt höga jämfört med kommissionens tidigare praxis.

- 292 Kommissionen har tidigare bara ålagt böter på tre miljoner ecu för företag med en omsättning på flera miljarder ecu. Vidare har sådana böter oftast ålagts vid upprepade överträdelser.
- 293 Det skall erinras om att det i förevarande fall redan har fastslagits att den allmänna bötesnivån var berättigad, även i förhållande till kommissionens tidigare praxis (se ovan punkt 240 och följande punkter). Det har även fastslagits att kommissionens bedömning av vilken roll sökanden hade i den konstaterade överträdelsen är riktig (se ovan punkt 260 och följande punkter).
- 294 Härav följer att talan inte kan bifallas på denna grund.

Huruvida kommissionen har beaktat att sökanden endast tillverkar en produkt och att sökanden har begränsade konkurrensmöjligheter

Parternas argument

- 295 Sökanden har gjort gällande att kommissionen vid fastställandet av böterna skall utgå från varje företags totala omsättning, vilken utgör ett mått på företaget storlek och finansiella styrka (domen i det ovannämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 160). I dom av den 14 juli 1994 i mål T-77/92, Parker Pen mot kommissionen (REG 1994, s. II-549, punkt 94) fastslog förstainstansrätten att kommissionen inte kan fastställa böterna enbart med utgångspunkt i omsättningen för de produkter som omfattas av överträdelsen (se även domen i det ovannämnda målet Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen, punkt 121).

- 296 I förevarande fall har kommissionen enbart fastställt böterna med utgångspunkt i omsättningen för de produkter som omfattas av överträdelsen. Detta ställningstagande medför att ett företag vars omsättning, i likhet med sökandens, härrör från en produkt som omfattas av överträdelsen inte behandlas på samma sätt som företag som även tillverkar andra produkter. Sökandens böter beräknades nämligen på en relativt stor andel av sökandens totala omsättning, medan böterna i till exempel Stora fall endast utgör en liten del av den totala omsättningen. Följaktligen har sökanden drabbats mycket hårdare av böterna även i förhållande till de företag som har gjort sig skyldig till en mycket allvarligare överträdelse.
- 297 På grund av de oskäligt höga böterna kommer det under flera år att bli väldigt svårt för sökanden att genomföra investeringar och det finns risk för att Weig kommer att förväras av ett av de stora företagen på marknaden.
- 298 Kommissionen har gjort gällande att sökanden i väldigt hög grad drog nytta av överenskommelsen, som omfattade hela sökandens kartongtillverkning, eftersom sökanden endast tillverkar en produkt. Det var därför riktigt att böterna fastställdes med utgångspunkt i sökandens omsättning på gemenskapens kartongmarknad. Sökandens totala omsättning år 1990 var 11 miljoner ecu högre än den omsättning som låg till grund för beräkningen av böterna.

Förstainstansrättens bedömning

- 299 Som redan har erinrats om skall bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (se punkt 183 ovan).

- 300 Beroende på det enskilda fallet kan bland annat följande omständigheter komma att beaktas: volymen av och värdet på de varor som är föremål för överträdelsen, företagets storlek och ekonomiska styrka och följaktligen den inverkan som företaget har kunnat utöva på marknaden. Härav följer att kommissionen vid fastställandet av böterna kan ta hänsyn till såväl företagets totala omsättning, vilken ger en antydning, om än ungefärlig och ofullständig, om företagets storlek och ekonomiska styrka, som den del av denna omsättning som härrör från de varor som är föremål för överträdelsen, och som således kan ge en antydning om denna överträdelses omfattning (domen i det ovannämnda målet *Musique Diffusion française m. fl.* mot kommissionen, punkt 120—121).
- 301 Vidare skall kommissionen normalt tillämpa en enda och samma metod när den ålägger företag böter för att har deltagit i en och samma överträdelse (samma dom, punkt 122). Kommissionen kan således inte klandras för att den, vid fastställandet av böterna i förevarande fall, systematiskt har utgått från varje företags omsättning på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 som härrör från de varor som var föremål för överträdelsen.
- 302 Under dessa omständigheter kan sökanden inte rätteligen göra gällande att kommissionens metod har missgynnat sökanden, eftersom sökanden inte har bestritt kommissionens påstående att sökandens omsättning år 1990 var högre än den omsättning som kommissionen utgick ifrån.
- 303 Talan kan därför inte bifallas på denna grund.
- 304 Av vad anförts följer att artikel 1 i beslutet skall ogiltigförklaras med avseende på sökanden i den mån det i denna bestämmelse anges att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget före mars månad 1988. Vidare skall artikel 2 i beslutet delvis ogiltigförklaras med avseende på sökanden.

305 Vad gäller de ålagda böterna skall hänsyn tas till det faktum att sökanden endast kan anses ha överträtt artikel 85.1 i fördraget mellan mars 1988 och april 1991.

306 Eftersom ingen av de övriga grunder som sökanden har åberopat till stöd för sin talan om ogiltigförklaring eller nedsättning av böterna har kunnat godtas, fastställer förstainstansrätten inom ramen för sin fulla prövningsrätt detta bötesbelopp till 2 500 000 ecu.

Rättegångskostnader

307 Enligt artikel 87.3 i rättegångsreglerna kan förstainstansrätten om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter besluta att kostnaderna skall delas eller att vardera parten skall bära sin kostnad. Eftersom talan endast delvis har vunnit bifall, beslutar förstainstansrätten, efter en skälighetsbedömning av omständigheterna i målet, att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

308 Sökanden har yrkat att kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna, inbegripet kostnaderna för upprättande av en bankgaranti. Det framgår dock av fast rättspraxis att kostnader för upprättande av bankgaranti i syfte att förhindra verkställighet av beslutet inte utgör kostnader som parterna haft med anledning av förfarandet i den mening som avses i artikel 91 b i rättegångsreglerna (se domstolens beslut av den 20 november 1987 i mål 183/83, Krupp mot kommissionen, REG 1987, s. 4611, punkt 10, och förstainstansrättens dom i det ovannämnda målet Parker Pen mot kommissionen, punkt 101).

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

- 1) Artikel 1 i kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong, ogiltigförklaras med avseende på sökanden i den mån det fastställs att sökanden har gjort sig skyldig till den påstådda överträdelsen vid en tidigare tidpunkt än mars 1988.

- 2) Artikel 2 första till och med fjärde stycket i beslut 94/601 ogiltigförklaras med avseende på sökanden, med undantag av följande avsnitt:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovan nämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagens verksamhet:

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra individuella tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande.”

- 3) Det bötesbelopp som åläggs sökanden enligt artikel 3 i beslut 94/601 fastställs till 2 500 000 ecu.
- 4) Talan ogillas i övrigt.
- 5) Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

Vesterdorf

Briët

Lindh

Potocki

Cooke

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 maj 1998.

H. Jung

B. Vesterdorf

Justitiesekreterare

Ordförande

WEIG MOT KOMMISSIONEN

Innehåll

Bakgrund	II - 1242
Förfarande	II - 1249
Parternas yrkanden	II - 1251
Yrkandet att artikel 1 i beslutet helt eller delvis skall ogiltigförklaras	II - 1252
Huruvida sökanden var delaktig i åtgärder i syfte att kontrollerna volymerna	II - 1252
Parternas argument	II - 1252
Förstainstansrättens bedömning	II - 1256
— Förekomsten av en samordning som syftade till att frysa marknadsandelarna och en samordning som syftade till att kontrollera utbudet	II - 1256
— Sökandens verkliga agerande	II - 1264
Huruvida kommissionen har tagit fel beträffande hur länge överträdelsen pågick	II - 1265
Parternas argument	II - 1265
Förstainstansrättens bedömning	II - 1267
Huruvida avtal har ingåtts om prishöjningar	II - 1274
Parternas argument	II - 1274
Förstainstansrättens bedömning	II - 1276
Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslutet	II - 1280
Parternas argument	II - 1280
Förstainstansrättens bedömning	II - 1283
Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna	II - 1289
Huruvida artikel 190 i fördraget har åsidosatts vid beräkningen av böterna	II - 1289
Parternas argument	II - 1289
Förstainstansrättens bedömning	II - 1292
Huruvida överträdelserna har medfört ekonomiska konsekvenser	II - 1296
Parternas argument	II - 1296
Förstainstansrättens bedömning	II - 1300
	II - 1329

Huruvida det förelåg ett sanktionssystem som syftade till att tvinga företagen att följa överenskommelsens regler	II - 1304
Parternas argument	II - 1304
Förstainstansrättens bedömning	II - 1305
Huruvida den allmänna bötesnivån var för hög	II - 1305
Parternas argument	II - 1305
Förstainstansrättens bedömning	II - 1308
Huruvida kommissionen har gjort en felaktig bedömning av i vilken omfattning sökanden deltog i överenskommelsen	II - 1311
Parternas argument	II - 1311
Förstainstansrättens bedömning	II - 1314
Huruvida kommissionen i tillräcklig mån har tagit hänsyn till att sökanden samarbetade under det administrativa förfarandet	II - 1316
Parternas argument	II - 1316
Förstainstansrättens bedömning	II - 1319
Huruvida sökandens böter var oskäligt höga jämfört med kommissionens tidigare praxis	II - 1322
Huruvida kommissionen har beaktat att sökanden endast tillverkar en produkt och att sökanden har begränsade konkurrensmöjligheter	II - 1323
Parternas argument	II - 1323
Förstainstansrättens bedömning	II - 1324
Rättegångskostnader	II - 1326